European Union

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Irish Aid
Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, and Irish Aid /
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışişleri Bakanlığı, ve Irlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

POLITICS AND RELIGIOUS ORDERS IN TURKEY

TÜRKİYE'DE TATARIKATLAR VE SIYASET

Ferda Balancar

August/ Ağustos 2019

DPI Democratic Progress Institute

POLITICS AND RELIGIOUS ORDERS IN TURKEY / TÜRKİYE'DE TATARIKATLAR VE SIYASET

Ferda Balancar

European Union

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Irish Aid
Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, and Irish Aid /
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışişleri Bakanlığı, ve Irlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

POLITICS AND RELIGIOUS ORDERS IN TURKEY

Ferda Balancar

August 2019

DPI Democratic Progress Institute

Published by / Yayınlayan
Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü
11 Guilford Street
London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org
info@democraticprogress.org
+ 44 (0) 20 7405 3835

First published / İlk Baskı, 2019
ISBN – 978-1-911205-33-3

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales. Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve galler'de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Table of Contents

Foreword 11
Introduction 12
The Naqshbandi 17
The İskenderpaşa Community 20
The İsmailağa Community 24
The Erenköy Community 25
The Menzil Community 28
The Işıkçılar Community 30
The Nur Movement 31
The Yeni Asya Community 34
The Scribes 36
The Readers 37
Med Zehra 37
The Gülen Organisation 39
The Suleymanites 46
Conclusion 48
DPI Aims and Objectives 95
Board Members / 99
Council of Experts / 108

Foreword

Ferda Balancar, columnist at Agos daily, has written an extensive analysis of the various religious orders and organisations in Turkey, with particular attention given to the presence of the role of a religious organisation in the 15 July coup attempt in 2016. Mr Balancar gives a background on the origins of the various orders, which can be broadly split into the Naqshbandi, Nur Movement and the Suleymanites. The Gülenists, an offshoot of the Nur Movement, have had, along with the various other religious orders, unusual and often chequered relations with the state and in politics. As Mr Balancar recounts, many of the orders have been at times quite close to government, the Gülenists being the classic embodiment of this with their permeation of many levels of the Turkish bureaucracy and key governmental structures such as the military, police and the judiciary. According to Mr Balancar, the implications following the attempted coup and subsequent liquidation of Gülenists from government are that the very same threat remains as other religious orders may fill the vacuum the Gülenists have left behind. Without the conception of a new democratic constitution, Mr Balancar argues the risk of bureaucratic entrenchment of certain influential groups will continue and is of utmost concern with likely repercussions on issues such as the Kurdish Issue and the future of democracy in Turkey.

Kerim Yildiz
Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

Introduction

This paper will look at the various groups within Turkey that can be described as religious orders. The effects these orders have on politics and the results of these effects will also be examined. After the military coup attempt of 15 June 2016, investigations were conducted into, and suits were filed against, the Gülen Movement (or FETÖ – Fethullahist Terrorist Organisation) led by Fethullah Gülen; as a result of these, the extent of power and influence the organisation had within the military and civilian bureaucracies came to light and consequently, Turkey began to have intense discussions about the relationship between these religious groups, known as orders, and politics and bureaucracy. The question was this: how did the Gülen Movement manage to amass enough power to organize a coup attempt?

At the same time, there are also worries that following the purging and removal of this organisation from political and social life, another religious group might, in time, come to yield the same influence and power as the Gülen Movement once did. The most notable reason behind this particular worry is that at the moment it is uncertain whether the positions once held by the Gülenists, especially in the military and civilian bureaucracy, are now occupied by members of other religious groups or not.

The anti-AK Party nationalist groups in particular claim that, thanks to the AK Party government, members of other religious groups now occupy the positions formerly occupied by the Gülenists in the military and civilian bureaucracy. The same nationalist groups also argue that,

like the Gülenists, the members of these religious groups must also be removed from the bureaucracy at once. [1]

This paper will look at the process those religious groups defined as orders in Turkey went through, from the founding of the Turkish Republic in 1923 to today, and their relations with political parties during this process. The situation these religious groups find themselves in as the Gülen Movement is dismantled and purged, as well as their relationship with political parties and the ruling power, will be analysed in the paper.

The usage of such terms as "order", "organisation" and "religious group" initiate endless debate among the sociologists, political scientists and theologians in Turkey. Academic debates as to what "order" means, which religious groups are orders, and the "phenomenon of becoming an order" is still ongoing, and as of yet, there is no commonly agreed upon definition of what an order means.

The groups defined as orders in this paper are also described as "cults" in international literature. As such, we may say that a cult is a religious group centered on the unquestionable leadership of a religious figure who attributes divine qualities to themselves; a group which believes that it has privileged access to the divine truth and to eternal redemption. The religious groups in Turkey that may be described as orders have Sufism (*Tasavvuf*), a kind of Islamic mysticism, as their source of knowledge and method.

There are hundreds of groups or organisations in Turkey that may be described as orders. Most of these are limited to a certain geographic

1 One of the most striking instances of this is a book published by the Kirmizi Kedi Publishing, known for publishing nationalist and anti-AK Party books, in June 2019, written by Barış Pehlivan and Barış Terkoğlu, both staff members for the nationalist website odatv.com, named "Metastasis". The book argues that the vacant positions of the Gülen Community within the police force and the judiciary are being filled by followers of various other communities. The book was met with great interest and became a bestseller.

region and sometimes even to one single city, with a few hundred or perhaps a thousand followers at the most, and no considerable influence over political parties or politics in general. Some of these orders are uninterested in politics. For some, followers may be participants in politics but as a group they do not have a common political outlook. Such marginal orders as these with very limited power, or apolitical orders, are outside the scope of this paper however.

Instead, this paper will look at those orders with millions of followers and vast financial resources; orders either in possession or control of primary, secondary and higher education institutions as well as medium and large-scale economic enterprises, and which bargain with political parties for their votes during every election. The millions of followers of these orders tend to vote for the political parties and candidates of their leaders' choice. As such, they are of great interest to political parties. These orders derive the majority of their political power from their reserve of votes.

In order to understand the political power of orders in Turkey it is necessary to look at some political developments that have taken place since the founding of the Turkish Republic in 1923. Two laws passed shortly after the founding of the Republic marked the beginning of a very difficult period for orders that had managed to survive throughout the history of the Ottoman Empire. These were "The Law on Unification of Education" passed on 3 March 1924 and "The Law on the Obstruction of Dervish Lodges and Shrines" passed on 13 December 1925. Even though these two laws officially abolished orders, they have continued to exist illegally or semi-legally up until today. The first of these laws, the Law on Unification of Education dated 1924, made all education activities the responsibility of the Ministry of Education. The Law on the Obstruction of the Dervish Lodges and Shrines dated 1925 abolished

all order-like religious organisations. By means of another law passed on 3 March 1924 the Ministry of Religious Affairs was founded and all religious services, including religious education, was placed under the responsibility of the Ministry. From then until 1950, when the multi-party system actually came into effect, it was a very difficult period of time for all of the non-state religious organisations and groups in Turkey.

Because they were oppressed by the state during the first 25 years of the Republic, the orders structured themselves as illegal and underground organisations in that period. Although they went underground, they derived strength from their hundreds of years worth of history and their legitimacy in the eyes of the people, and so they survived throughout the 25 years of oppression.

In 1950, for the first time the elections were held with secret balloting and open counting in which more than one party participated; almost all of the order-like religious organisations voted for the Democrat Party (DP), which was running against the Republican People's Party (CHP), which had been in rule since the founding of the Republic. [2] From 1950, when they came to power in an overwhelming electoral victory to 1960 when a military coup brought them down, DP won all of the elections it ran in, and was the sole ruling party for 10 years. Nearly all of the political historians who study this period agree that the support of the orders was a very important part of that success. [3] Since the 1950s, orders have not only increased their visibility and strength in Turkey's political and social life, but also expanded their influence in society. We will look

2 The first multi-party elections in Turkey took place in 1946. Because this was an "open balloting, secret counting" election, CHP, the party of the one-party regime won a crushing victory. In other words, because the electorate was afraid of being marked, they weren't able to vote as they wanted to. The first "secret balloting, open counting" election in Turkey in line with international standards took place in 1950.

3 An example is Şerif Mardin, world-famous historian with many books on politics and religion in Turkey.

at the particular dynamics of this historical process as we consider the orders one by one below.

There are three main orders in Turkey with considerable influence over political institutions, and the presence and influence of whose members in the civilian and military bureaucracy is a hotly debated topic: the Naqshbandi, the Nur movement and the Suleymanites. Of course these three are not the sum total of the phenomena of orders in Turkey. [4] However, orders other than these three have no significant influence over politics. This is mostly because those other orders have no central and widespread organisation comparable to these three. For instance, the order known as the Qadiri consists of hundreds of small communities scattered across the country with no organisational relationship between any of them. These relatively small orders are often organised only in a few neighboring provinces, and sometimes in a single province or even a single township. As such, they have no power over national politics. Such orders may have a certain influence over the local government or administration in the region or province where they are based. Some other orders, such as the Mevlevi, are also organised in small groups independent of one another and what's more, they are uninterested in politics. Political figures may emerge from such groups, but that is the result of the individual strivings of such people and not related to the activities or policies of the order itself.

The three orders with which this paper concerns itself, namely, the Nakhsbandi, the Nur Movement and the Suleymanites have millions of followers, very significant financial resources, social opportunities and they bargain with the political parties during every election period. They

4 In a book published by a respectable publisher under the Directorate of Religious Affairs, and which is the most comprehensive book to be published in Turkish about the religious orders, the current religious orders in Turkey are listed as follows: Naqshbandi, Qadiri, Rifa'i, Akbari, Shadhili, Bektashi, Mevlevi, Vefai, Sadiyye, Bedeviyye, Khalwati, Bayrami, Zeyni and Jelveti. (Reference: Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür. Editör: Semih Ceyhan. İSAM Yayınları. 2015)

are known to make deals concerning a number of things – they may ask for representatives of their own in the parliament, or they may bargain for important bureaucratic positions. For instance, they may strike a bargain with the ruling party for one or more seats on the board of a public institution. They may also bargain for companies controlled by the order to be granted public tenders, or for their foundations and associations to be accorded tax breaks. From this point of view, the religious organisations subsumed under the three main groups we analyse below are a laboratory of sorts where the relationship between religious orders and politics in Turkey may be studied in all its aspects.

The Naqshbandi

The Naqshbandi order has an 800-year-long history. However, instead of focusing on its long history, it would suit our purpose better to look at the relationship between the Ottoman Empire during its last century – the 19th century – and the Nakhsbandi order, so that we may understand the political role of the Naqshbandi in today's Turkey. This is because the relationship between the Ottoman Empire and those religious communities calling themselves Nakhsbandi in the 19th century is useful in interpreting the relationship between the Naqshbandi, the state and the political parties in the Republic era. The 19th century was when the Ottoman Empire, founded in the 14th century, began to disintegrate and during that same period, numerous religious communities defining themselves as Nakhsbandi quickly spread and became organised all over Ottoman territories with Muslim majority populations. In the East Balkans, or today's Bosnia-Herzegovina, Macedonia, Northern Greece and Bulgaria, the Nakhsbandi communities organised themselves very swiftly throughout the 19th century. The order also spread in what is today's Turkey as well as parts of Northern Syria and Northern Iraq.

Naqshbandi communities expanded among all Muslim communities living in Ottoman territories, especially among Turks, Kurds and Arabs.

In fact, these territories were the strongholds of the Ottoman Empire, which kept losing its lands until the 19th century. Like other empires of the period, the Ottoman Empire also spent the entirety of the 19th century fighting many wars and losing most of them, as well as losing lands and influence; as such, the territories we are discussing became more and more important throughout the 19th century because they were the last lands that were under the Empire's control. At the same time, these territories had a considerable Christian population. Official records attest that the East Balkans had a Christian Orthodox population of 50% and in particular places even more, consisting of various ethnic groups. Again, official records of the Ottomans show that in areas that are part of today's Turkey, there was a significant amount of Greek Orthodox as well as Eastern Orthodox (i.e. Armenians and Assyrians) population. [5]

That being said, from the beginning to the end of the 19th century, the Ottoman administration saw the presence of its Christian population as a security threat. An important reason behind this was that Russia, which began to share a border with the Ottoman Empire in the 19th century and with which it had to fight many times, defined itself as an Orthodox Christian state and imposed itself on the Ottoman Empire as the patron and protector of the Orthodox population living there. Almost all of the wars between the Ottomans and the Russians during the 19th century ended with Russia's victory and the Ottomans losing lands, which only served to consolidate this perception of a threat.

At the end of the 19th century, it was the Orthodox Christian communities living in Ottoman territories who paid for this process. By 1923 when the

5 According to the Ottoman census of 1893, the total population was 17,388,000, of which 12,587,000 were Muslim, 2,332,000 Greek Orthodox, 1 million Armenian, and 300,000 Assyrian.

Turkish Republic was founded, the Orthodox Christian population in the country had greatly diminished, and after the population exchange between Greece and Turkey which took place in 1924, numbers were as low as 1.94%. [6]

During this process which we have briefly summarised here, against the Orthodox Christian population which it saw as an internal security threat, one of the most important allies of the Ottoman bureaucracy were the religious communities describing themselves as the Naqshbandi. Although there were some exceptions, throughout the 19th century the Naqshbandi groups adopted an anti-Christian discourse and attitude and supported the state in every way to lower the Christian population. Their support came in various forms. In addition to religious and cultural rivalry against the Christians, there were times when the state used violence to decrease the Christian population in specific areas and during those times, the Naqshbandi groups were among the most important allies of the Ottoman state against the Christians. [7] The official sect of the Ottoman Empire was Sunnism, and this shared faith brought the Naqshbandi closer to the Ottoman state. This close relationship peaked during the reign of Abdul Hamid II, who ruled between 1877 and 1907. Abdul Hamid II used mass violence and massacres as a way to decrease the Christian population especially in today's Anatolia region, and the Naqshbandi supported his policies with all their might. After Abdul Hamid II's time, when the Committee of Union and Progress ruled between 1909 and 1918, the Naqshbandi also actively supported the state's policies aiming to decrease the Christian population, most importantly the Armenian Deportation of 1915. The most striking

6 According to the census of 1927 there are 257,814 Christians living in Turkey. This number amounts to 1.94% of the total population.

7 Fırat Aydınkaya, '1880'den 1915'e: Kürt- Ermeni Hinterlandındaki Kısmi Soykırım ve Soykırımdaki Kürt İştiraki Üzerine' (*From 1880 to 1915: The partial genocide in the Kurdish-Armenian hinterland and the Kurdish participation in the genocide), 'Utanç ve Onur' (Shame and Honour) Evrensel Yayın.*

instance of this support was in 1915, when most of the Naqshbandi groups played a very active role as the Armenian Deportation turned into a large-scale massacre.

After the historical process which we have briefly outlined above, when the newly-founded Republic waged war against the Naqshbandi and the values they represented, this shocked the Naqshbandi to their core. From then until the 1950s the Naqshbandi had to survive as an illegal underground organisation, as we stated above, and for a movement which supported the state wholeheartedly during the final period of the Ottoman Empire, this felt like a great betrayal and deception. Following such a historical period, the next period stretching from the 1950s to today was also a time of reconciliation between the Naqshbandi communities and the state.

In looking at the period of time from the 1950s to today, we will look at five major Naqshbandi communities individually. The reason for this is that the remaining Naqshbandi communities do not have the power to influence Turkish politics on a national scale.[8] The groups described below have millions of followers, and they have a "multiplying effect" on the other local Naqshbandi groups. The political choices of these five major Naqshbandi communities are replicated among the grassroots of these small-scale, independently organised local Naqshbandi communities.

The İskenderpaşa Community

The İskenderpaşa Community is one of the branches of the Naqshbandi order in Turkey which had increasingly gained more and more political

8 Those orders which are only locally organised work as a pressure group against the local authorities. For instance, the Yahyali community in Kayseri and its vicinity has a 20% vote potential in determining the metropolitan municipality elections in Kayseri, the district municipalities as well as the Kayseri MPs for the national parliament. Similar cases are true for the eastern and southeastern cities with predominantly Kurdish populations.

power since the 1950s. The founder of the community, Mehmet Zahit Kotku (1897-1980), was an imam at the İskenderpaşa Mosque in Fatih, Istanbul for many years until his death, and that is why his community is known as the İskenderpaşa Community.

Especially during the 1950s and 1960s, Kotku was known for influencing the religious university students who looked likely to have bright futures, and that is how he first came into the spotlight. Necmettin Erbakan, who later became the leader of the Welfare Party (RP) and the prime minister, was among those bright young students. This played a major role in the İskenderpaşa Community becoming one of the most influential Naqshbandi communities during the 1970s and after.

The National Order Party (MNP), founded by Necmettin Erbakan towards the end of the 1960s, was shut down following the military coup of 12 March 1971. The National Salvation Party (MSP), which he founded at the beginning of the 1970s was shut down during the military coup of 12 September 1980. The Welfare Party (RP), which he founded in the 1980s, was shut down in 1988, as a result of the 28 February process. During all this time, the İskenderpaşa Community gave its unconditional support to parties led by Necmettin Erbakan, especially until Mehmet Zahit Kotku's death in 1980. The İskenderpaşa Community followers had positions of considerable importance in all of these parties founded by Erbakan.

After the death of Mehmet Zahit Kotku in 1980, his son-in-law Mahmud Esad Coşan became the leader of the İskenderpaşa Community. A professor of Turkish-Islamic literature, Coşan was the chair of this department at Ankara University's Faculty of Theology until his retirement in 1987. After he retired, Coşan began to work very hard in order to expand and strengthen the İskenderpaşa Community both in Turkey and also in

countries where there were Turkish workers. During the same period of time, the Welfare Party (RP) led by Necmettin Erbakan also grew in power. In other words, the İskenderpaşa Community grew in power as RP did.

However, RP was shut down during the 28 February process[9], and as with all other orders and communities, the state's pressure on the İskenderpaşa Community also increased. Faced with all this, Esad Coşan went to Australia, where he died in a car accident in 2001.

Under Coşan's leadership from 1980 to 2001, the community had a bumpy, at times tense relationship with Erbakan, the leader of RP. The biggest reason for this was that both Coşan and Erbakan had self-centred tendencies. It wouldn't be wrong to say that Erbakan withheld the loyalty and attention he had bestowed on his sheikh Mehmet Zahit Kotku from Esad Coşan, who was around the same age as Erbakan. In order words, Coşan expected the same amount of respect from Erbakan as Kotku's heir, but he never received it. Because of this, even though the İskenderpaşa Community fervently supported RP in the 1987 election, this support weakened in the 1990s and sometimes completely stopped. [10]

After Esad Coşan's death in 2001, he was replaced by his son Nureddin Coşan, born in 1963. During this time, the AK Party, led by Recep Tayyip Erdoğan, who came from the RP tradition, was on the rise. Nureddin Coşan, still the leader of the İskenderpaşa Community,

9 There was a coalition government in which RP leader Necmettin Erbakan was the Prime Minister and Tansu Çiller, leader of the center right True Path Party (DYP) was the Minister of Foreign Affairs; in 28 February 1997 an extraordinary meeting of the National Security Council took place and afterwards announced a number of decisions. This was the start of what is known as the 28 February process. It is also known as a "postmodern coup". There was an "action plan for combatting reactionism", and the civilian and military bureaucracy worked to oppress and liquidate the religious orders and communities through decisions and sanctions. The 28 February process ended in 3 November 2002, when AK Party came into power.

10 The İskenderpaşa Community supported Turgut Özal's party ANAP in the early 1990s.

studied Arabic in Saudi Arabia and business management in the US after finishing Ankara Religious Vocational High School. He took over the administration of the community's financial and social institutions on his return to Turkey, and after his father died, Nureddin Coşan became the leader of the community at his bequest.

During Nureddin Coşan's time, the İskenderpaşa Community gave its open support to the AK Party and reaped the benefits of its support. [11] The İskenderpaşa Community had suffered socially and financially during the 28 February process like many other communities, but it gained considerable power during the AK Party era. Many of its affiliated institutions, such as the Hakyol Foundation, Asfa Educational Institutions and Server Holding became steadily more powerful during the AK Party period, that is, from 2002 to today.

During the past few years, the İskenderpaşa Community sided with the AK Party in its fight against the Gülen Community like all the other communities, and benefited both financially and socially from this process also. Like the other communities, the İskenderpaşa Community also demanded it share of positions in finance and bureaucracy formerly held by the Gülen Community, and received it.

It is a publicly known fact that Fahrettin Koca, the current Minister of Health, has close ties to the İskenderpaşa Community. The Medipol Hospitals, owned by Koca, expanded very quickly during the AK Party period. Medipol University was established in 2009 as part of the same group, and this educational institution also rapidly expanded since its founding.

11 After the 3 November 2002 election, AK Party's first election from which it emerged as the sole ruling party, AK Party Chair Recep Tayyip Erdoğan went to the Mehmet Zahit Kotku Mosque in Dikmen, Ankara for the first Friday prayers, thus showing the value and importance the İskenderpaşa Community had for him.

The İsmailağa Community

Another Istanbul-based community of the Naqshbandi order is the İsmailağa Community. The community's leader is Mahmut Ustaosmanoğlu and it takes its name from the İsmailağa Mosque in Fatih, Istanbul. Mahmut Ustaosmanoğlu began to work as an imam at this mosque in 1954, and remained there until his retirement in 1997.

The İsmailağa Community was formed between 1954 and 1997 when Ustaosmanoğlu was active, and they are known for their attire. Men wear turbans on their head, as well as copes and shalwars, and they keep long beards, whereas women wear black burqas. On entering the community, one of the first things men and women are told to do is to change their clothing.

As with other the orders, the İsmailağa Community also places great importance in education and it has a variety of affiliated institutions, such as private schools, Quran programmes, and media organs. Since the 1970s when it first made a name for itself, the community organised among the lower-middle classes, and especially the owners of small and medium sized enterprises. The İsmailağa Community voted for RP and other parties in this tradition until 2002, and it has supported the AK Party since 2002. Like the other communities, the İsmailağa Community also sided with the AK Party in its fight against the Gülen Movement which started in the 2010s, and is reaping the benefits of its support.

The Community is rapidly organising among the ranks of social services institutions under the Ministry of Family and Social Policies. It is also known that the İsmailağa Community is becoming more influential in the Ministry of Education's Religious Vocational High Schools. They do not have any large-scale financial enterprises such as holding companies yet, but it is known that the small and medium sized business owners

among their ranks are growing thanks to state subsidies. The İsmailağa Mosque Learning and Service Foundation, the central institution of the community, was recognized as a public interest group by a 2015 decision of the Council of Ministers and it became exempt from tax. The decision was made at a time when the conflict between the AK Party and the Gülen Community was at its worst, which is a striking instance of how organisations such as the İsmailağa Community took advantage of the antagonism between the two groups.

Mahmut Ustaosmanoğlu, the founder of the İsmailağa Community, is 90 and has health problems; as a result, there are several autonomous groups within the community struggling for control. The tensions among these groups sometimes result in assassinations. Hızır Ali Muradoğlu, the son-in-law and heir presumptive of Ustaosmanoğlu was assassinated by unknown assailants in 1998. Bayram Ali Öztürk, another prominent figure within the community, was assassinated in 2006. The hitman was caught, but the real instigator couldn't be discovered. Despite these internal tensions that have erupted into violence from time to time, the İsmailağa Community hasn't had an internal reckoning yet, because the dividends of cosying up to the ruling power are still paying. However, it is difficult to say whether there will be conflict and splits after the death of its leader, Ustaosmanoğlu.

The Erenköy Community

The third Istanbul-based Naqshbandi community gets its name from the district of Erenköy, which is on the Asian side of Istanbul. The founder of the community Mahmut Sami Ramazanoğlu began to work as an imam at the Zihni Paşa Mosque at Erenköy in 1955, and organised his community around the mosque until he left for Saudi Arabia in 1979. Ramazanoğlu went to Saudi Arabia in 1979 and died there in 1984. He has many published books on religion and sufism. Hacı Hasan Efendi,

whom he designated as caliph, that is, his representative, continued to organise the community in Kayseri and Musa Topbaş led the Istanbul headquarters of the community, but the Erenköy Community was administrated by a four-person board. Although it is Istanbul-based, it has organised itself in many cities in Turkey, especially in Kayseri, chiefly through institutions of primary and secondary education and media organs; the community consists mostly of middle and upper-middle class followers.

The current leader of the community is Osman Nuri Topbaş. He became the leader of the community following his father's death in 1999, and like his predecessors, he doesn't like to be in the public eye. As a side note, we must draw attention to the Topbaş family in passing. Originally from Konya, they have been in Istanbul for almost 100 years, and have many enterprises in various industries, especially in the textile business; two members of the family, Mustafa Latif Topbaş and Ahmet Afif Topbaş, are among the richest businesspeople of Turkey. In the 1980s when Turgut Özal and his party ANAP was in power, Eymen Topbaş, a member of the same family, was the Istanbul provincial chair of ANAP for a long time. Mustafa Latif Topbaş is still among the businesspeople with very close ties to President Erdoğan.

Among the many foundations and institutions affiliated with the Erenköy Community, Aziz Mahmud Hüdayi Foundation, Muradiye Foundation and İLEM (Center for Scientific Research) are the most active, both nationally and internationally. For instance, the Aziz Mahmud Hüdayi Foundation has been working in the Balkans, the Caucasus, Central Asia and Africa among other places for 25 years in many areas including education, media, publishing as well as social and cultural activities. The details are available at the community's websites. Under the umbrella of this foundation, there are 135 institutions such as faculties of theology

or their equivalents, vocational teacher schools, religious vocational high schools, Quran programmes, student dormitories, crèches and orphanages across more than 30 countries. Approximately 50000 students benefit from these institutions. Through community-affiliated foundations, about five thousand students from 30 countries are currently studying in Turkey at the foundation's education institutions.

Even though the Erenköy Community was close to Turgut Özal and to ANAP during the 1980s, it always maintained its ties with the RP tradition as well. The Erenköy Community supported the AK Party since 2002, and sided with them and President Erdoğan especially during the conflict between the AK Party and the Gülen Community; consequently, they were awarded for their support. In addition to the increase in the direct or indirect state support of the community's enterprises, it is known that members of the community are quickly rising up among the ranks of the bureaucracy. BIM, one of the biggest and most widespread supermarket chains in Turkey, belongs to the Topbaş family, and so to the Erenköy Community. BIM has hundreds of stores across Turkey and its net profit in 2019 was 1.25 billion Turkish Liras, which goes on to show the kind of financial power the Erenköy Community has. [12] The community is known for its support of and loyalty to President Erdoğan and when Ahmet Taşgetiren, a journalist writing for the community's newspaper Altınoluk criticized Erdoğan in his newspaper articles, he was summarily dismissed – which shows that the Erenköy Community takes its proximity to Erdoğan very seriously. [13]

12 BIM is one of the biggest supermarket chains in Turkey, and by the end of 2018 it had 6672 stores. BIM has stores abroad as well; 442 in Morocco, and 300 in Egypt.

13 Journalist – writer Ahmet Taşgetiren is famous among the AK Party base and in Islamic circles. Taşgetiren left the Star newspaper where he was a columnist in September 2017. The Star newspaper, where Taşgetiren wrote columns between 2013 and 2017 and was even the editorial writer for a while, is one of the most pro-AK Party media organs. Taşgetiren is currently a columnist at Karar newspaper, which is known for being critical of the AK Party leadership. Taşgetiren was a member of the Wise Persons Committee which was formed in 2013 during the resolution process of the Kurdish problem, and he was the leader of the Central Anatolia delegation.

The Menzil Community

The Menzil Community, one of the strongest branches of the Naqshbandi order, takes its name from the village of Menzil, located in Kahta, Adiyaman in Turkey's southeast. The founder of the community Abdülhakim Erol was born in 1902 in the Baykan district of Siirt but later moved to Menzil, where he established and expanded his community. He was replaced as the leader of the community by his son, Muhammet Raşit Erol, after his death in 1972, and in turn, his son was then replaced by Abdülbaki Erol after his death in 1993. Throughout its 100 years, the community has been based in the village of Menzil.

Although there are no official records, it is estimated that the community has between one and two million members. Among the Naqshbandi, the Menzil Community has the most followers. It is organised in almost all of Turkey's cities and about 15,000 people visit Menzil to see the sheikh (or leader) every day. As a result, a bus station was built near the village and the place has the look of a huge complex.

Despite its large following, the Menzil Community generally has members from the lower socioeconomic classes, especially compared to the other Naqshbandi communities; however, in the past few years they have been developing socioeconomically as well as expanding their bureaucratic reach.

Recep Akdağ, a member of the AK Party's founding cadre, is known for his proximity to the Menzil Community and he served as the Minister of Health between 2002-2013 for 11 uninterrupted years. During this time, the Menzil Community extensively entrenched itself within the Ministry of Health. When their entrenchment within the Ministry became a topic of serious public debate, Akdağ was removed from his post; yet after three years in 2016, he was appointed as the Minister

of Health again in Binali Yıldırım's government. He served as the Minister of Health in 2016 and 2017, but he wasn't included in President Erdoğan's cabinet. As explained above, the Minister of Health at the moment is Fahrettin Koca, who is known for his close ties with the İskenderpaşa Community. It is said that this is the result of President Erdoğan's efforts to maintain a kind of equilibrium between the various communities. In other words, President Erdoğan enlisted a member of another Naqshbandi community in order to lessen the power of the Menzil Community within the ranks of the Ministry of Health.

Despite being based in Turkey's southeast, where the population is overwhelmingly Kurdish, the Menzil Community was supportive of Turkish nationalist parties and politicians until 2002. Since 2002, however, they have supported the AK Party and President Erdoğan and during these 17 years, they have gained considerable social and economic power. In addition to controlling press and media which distribute the community's religious publications very extensively, the community is also in possession of a TV channel, "Samarkand TV", and hugely profits from its tourism companies which are used organise hajj tours to Saudi Arabia. The community is trying to organise itself in countries with a Turkish worker population.

The community is mostly discussed with reference to its entrenchment in the bureaucracy in the recent past. In addition to its cadres in the Ministry of Health, it is said that in the follow-up to the purge targeting the Gülen Movement, many positions in the judiciary were filled by members of the Menzil Community, giving them a considerable number of people there as well. It is difficult to assess the accuracy of these statements, yet it is safe to assume that the Menzil Community is trying as hard as the other communities to fill the void left by the removal of the Gülen Movement.

The Işıkçılar Community

Known by the public as the Işıkçılar Community and today most known for its Ihlas Holding Company, it was founded by retired pharmacist-colonel Hüseyin Hilmi Işık. Born in 1911 in Istanbul, as a student at the military school Hüseyin Hilmi Işık was taught by the Naqshbandi Sheikh Abdülhakim Arvasi, known for his pro-state stance and support of Turkish nationalism. After retiring as a colonel, he established the Işık ["*Light*"] Publishing House in 1966 in Istanbul, and then the Hakikat ["*Truth*"] Publishing House. His son-in-law Enver Ören met Hüseyin Hilmi Işık during his mandatory military service, was taught by him and married his daughter. In the 1970s Ören established the *Türkiye* newspaper, which is still being published. The Işıkçılar Community was organised around this newspaper. Offices for the newspaper were opened even in the remotest towns in Turkey. Hüseyin Hilmi Işık's books were disseminated through these offices of the *Türkiye* newspaper. In 1975 Enver Ören founded the Ihlas Foundation. The foundation became the Ihlas Holding Company in 1993, a business involved in construction, media, the automotive industry, soft drinks, food, household appliances and tourism. The same year, Ihlas News Agency and the TV channel TGRT (*Türkiye* Newspaper Radio and Television) were established under the aegis of the Ihlas Holding Company. Ihlas Finance, founded under the Ihlas Holding Company in 1995, was seized by the BDDK (Banking Regulation and Supervision Agency) in the banking crisis of 2001. About 75,000 people who had their money with Ihlas Finance haven't been able to recover those funds since then. Several court cases regarding Ihlas Finance are ongoing, and the entire ordeal has cost the Işıkçılar Community a great amount of prestige in the public eye. Still, the community has managed to survive and the Ihlas Holding is the umbrella organisation of the community. Following Enver Ören's death

in 2013, his son Mücahit Ören became the leader of the community as well as Ihlas Holding.

Since the 1960s when it was first established to the early 2000s, the Işıkçılar Community was always close to centre-right political parties, and kept its distance from political parties in the RP tradition. Since the AK Party's rise to power in 2002, the distance between the Işıkçılar Community and the AK Party and President Erdoğan has been overcome, and especially during the last few years Ihlas Holding Company has been on a serious upward trajectory. During the leadership of Enver Ören the community adopted the appearance of a company rather than a religious community, and as such, it tried to keep good relations with the ruling party of the day. It is therefore understandable that the community is supportive of the AK Party. Prior to the break between the AK Party and the Gülen Movement, the Işıkçılar Community and Ihlas Holding hadn't been able to receive the support they wanted from the ruling power; it seems that this has changed during the last few years.

The Nur Movement

The Nur Movement is the second main group that we're going to look at after the Naqshbandi; in order to understand this movement, it is a good idea to start with Said Nursi's life and his mission. Said Nursi was born in 1878, in the Nors village of Hizan, Bitlis, a city in today's eastern Turkey where the population is predominantly Kurdish. He was born into a religious Kurdish family and from his childhood onward received his education in some of the most important madrassas in the Kurdish region. Said Nursi became known for his exceptional intelligence and formidable memory as a very young child, and his fame spread beyond Kurdish lands. In the Ottoman Palace in Istanbul, the country's capital during that time, his name was also known. Nursi was invited to Istanbul and while speaking with the Ottoman administrators he met

there, he informed them of his wish to found a university in the city of Van with the name "Medresettüz Zehra". According to Nursi, this would be a university located in a part of the Ottoman Empire with a predominantly Kurdish population where theology would be taught alongside natural sciences; a place where the young Muslim Kurds would be able to become educated. The Ottoman administrators feared that such a university might sow the seeds for Kurdish separatism and did not look upon the idea favourably. Because of these ideas, Said Nursi was imprisoned for a brief period in Istanbul. Said Nursi was critical of the authoritarian and oppressive rule of Sultan Abdul Hamid II, and he was supportive of the proclamation of the Second Constitutional Era. In 1908, he claimed that the country must be governed through constitutional democracy. Soon, however, relations deteriorated between Nursi and the ruling Party of Union and Progress. Nursi reacted against the oppressive rule of the Party of Union and Progress, which was based on Turkish nationalism and kept its distance from religion. He fought against the Russians on the Eastern Front during the First World War and, when the Turkish Republic was founded in 1923, he already had poor relations with it from day one. He kept his distance from the Kemalist one-party regime of the Republic, and even though he didn't support the Sheikh Said Rebellion of 1925, he was considered to be a suspect and for nine years he was in exile in Burdur, Isparta and Barla, cities in Turkey's west. During this time, he started his Nur/Light Epistles (Risale-i Nur), a work of 12 volumes.

The Epistles of Light are the main element that separate the Nur movement from other Islamic movements of today. The particular meaning attributed to these Epistles of Light by the followers of the Nur Movement is what makes this movement divergent from the others and enables us to define it as a distinct order. Nursi wrote the Epistles of Light from the 1920s to the 1950s, and in his own words considered

them to be "the modern interpretation of the Quran". He believed that a divine power made him write these books. Nursi ceaselessly worked to spread the Epistles of Light right up until his death in 1960, and he thought that the primary purpose of this work was to save the faith of Muslims. In other words, according to Nursi, Muslims need to read the Epistles of Light if they are to protect their faith in modern times.

Nursi's stress on "faith" forms the theological as well as political background of a subject that is still debated today. In his Epistles of Light, Nursi says that in the years to come, faithful generations will emerge and rise in the ranks of the government, so that the country and society will be governed in an Islamic way that is compatible with the necessities of the modern age. For Nursi, this is more than just a salient point to be emphasised – it is almost a prophetic prediction. Nursi believes that in the future, faithful generations well-versed both in theology and the natural sciences will rise to power both in Turkey and the Islamic world. This idea is very relevant today, especially in regard to the Gülen Movement and how they "infiltrated" or "seized the state". We will touch upon this subject later in our assessment of the Gülen Movement.

Up until Turkey's adoption of the multi-party system in 1950, Said Nursi was oppressed by the state and accused of "reactionary propagandising"; despite the cases brought against himself and being imprisoned from time to time, he kept writing the Epistles of Light and disseminating them. Around this time, people began to follow him as disciples, whom he called the students of the Epistles of Light. As the freedom of belief and expression relatively expanded in the 1950s during the multi-party era, the fame of Said Nursi and his Epistles of Light spread across Turkey. The Democrat Party (DP) and Prime Minister Adnan Menderes, who was in power between 1950 – 1960, was praised by Nursi due to the atmosphere

of relative freedom with regards to belief and expression. As we will explain below, Nursi's praise of DP and Menderes was interpreted in a variety of ways by the followers of the Nur Movement. Although Nursi didn't participate in politics directly during this period, it is known that the Nur Movement following him was brazenly supportive of DP.

Said Nursi died in 1960 in Urfa during a tour of the country and he was buried there, leaving behind his 12-volume Epistles of Light and more than one million followers, though this number is only speculative. As per Said Nursi's words, the followers of the Nur Movement believe that the Epistles of Light are the Quranic interpretation of the modern era, that Nursi was divinely inspired to write them and also that he himself was divinely sent to illuminate people in modern times. This is what sets the Nur Movement apart from many other religious groups and movements, and what makes them fit so squarely within the concept of a "cult" as it is defined in the international literature, or what we have called an "order" within the scope of this study.

The Yeni Asya Community

The Yeni Asya ("*New Asia*") newspaper, which gives its name to this group, was established in 1970. The Yeni Asya group is in fact the main body from which the other Nur Movement groups have distinguished themselves. Mehmet Kutlular, the current leader of the group, was born in 1938. He first encountered the Epistles of Light during his mandatory military service, and in time he became the leader of the Nur Movement. Around the time of the beginnings of divisions amongst the Nur Movement in 1970, the Yeni Asya newspaper began to be published and its name became synonymous with the community. In the 1950s Adnan Menderes approved of Said Nursi, and so the Yeni Asya Community supported centre-right parties in the tradition of DP, and never had warm relations with RP or other parties in that tradition. They have

even claimed, since the early 2000s when the AK Party was founded and first rose to power, that the AK Party's and President Erdoğan's secret agenda was to replace Turkey's pluralist democratic regime with the one party rule of the RP tradition. The community has often claimed that it is supportive of pluralist democracy, and it was the religious group most in favour of Turkey's EU negotiations which started in the 2000s. The community supported Turkey's EU reforms in full and argued that all reforms had to be swiftly realised. There is a distinguishing quality which sets the Yeni Asya Community apart from the other Nur Movement groups, and even other religious movements of the present day. In the conflict between the AK Party and the Gülen Movement that started in 2011, the Yeni Asya Community was critical of the AK Party government because of the way in which the Gülen Movement was treated in contravention to the principles of a state of law. Because of this criticism, pro-AK Party circles are accusing the Yeni Asya Community of being "FETÖ ('Gülenist Terrorist Organisation') supporters". Even though the Yeni Asya Community maintained a harsh rivalry until the 2010s with Fethullah Gülen, who split from them in the late 1960s and established his own community. Today they believe that the state's treatment of the members of the Gülen Movement violates human rights, and so they are critical of it. At the same time, the Yeni Asya Community supports the peaceful resolution of the Kurdish problem through negotiations, and they were supportive of the debates surrounding the resolution process of 2013 – 2015.

The Yeni Asya community is most active in publishing, having been able to circulate some 50,000 newspapers. In addition to this, the Yeni Asya Publishing House sells books. Since the state gained the monopoly on publishing and distributing the Epistles of Light in 2015, the Yeni Asya

Community lost an important revenue stream.[14] Apart from publishing, the most profitable revenue stream for the community are the donations collected by the Yeni Asya Foundation. The Yeni Asya Community is suffering as a result of bad relations with the AK Party government.

The Scribes

The most distinguishing characteristic of the Scribes group compared to the other groups in the Nur Movement is that they believe the Epistles of Light should only be written by hand in the Arabic script, using Ottoman rules of punctuation. The Scribes groups split from the Yeni Asya Community because of their decision to publish the complete Epistles of Light using the Roman script and through a printing press. When the Scribes decided to form their own group in the early 1970s, a considerable number of Nur Movement followers in Turkey sided with them. The founding leader of the group, Hüsrev Altınbaşak, who was born in 1899, was known as one of the closest students of Said Nursi. Altınbaşak remained close to Nursi until his death, serving prison time between 1971-74 for the crime of "Nur Movement activities". Altınbaşak died in 1977 and although he was never replaced by a similarly charismatic successor, the Scribes group maintains a considerable base of supporters in Turkey. The Hayrat Foundation and the Afia Food Company are the two most important businesses controlled by this group. The Scribes supported the AK Party in the conflict between the AK Party and the Gülen Community, and they have been among the harshest critics of Fethullah Gülen for years. The Scribes generally do not talk about their opinions regarding matters such as the Kurdish problem's resolution process, and only support whatever the ruling power says. In the

14 From July 2014 to January 2016 the Ministry of Culture placed a "stamp ban" on he Epistles of Light. The purpose was to cut one of Gülen Movement's revenue streams. The ban was lifted in January 2016 when other Nur Movement groups protested.

recent past they've attracted attention because of their intense activities regarding Ottoman language teaching courses.

The Readers

As opposed to the Scribes group, the Readers support writing the Epistles of Light in the Roman script by hand. This group fetishizes the Epistles of Light, and their sole purpose for existence is that the Epistles of Light can be further disseminated to and read by more people. They do not have any activities worth mentioning in anything but publishing, and recently they have been trying to disseminate the Epistles of Light using the internet. The founder of the group Zübeyir Gündüzalp was known as one of the closest and most active students of Said Nursi. The Readers group has some amount of power thanks to the active organisation skills of Gündüzalp, who died in 1971, and the group still maintains some power, though not much compared to that of other groups. The Readers have been staunchly apolitical since the 1970s and they didn't pick a side in the conflict between the AK Party and the Gülen Movement.

Med Zehra

A group of Nur Movement followers led by Sıddık Şeyhanzade and İzzeddin Yıldırım, arguing that the Yeni Asya group was damaging the Epistles of Light and censoring Said Nursi's Kurdishness and opinions on the Kurds, split from the mainstream Nur Movement in 1971. One of this group's objectives is to establish a university in the city of Van in Eastern Turkey where the population is predominantly Kurdish, adhering to the original will of Said Nursi to found a university where students would be taught theology alongside the natural sciences. In order to found this university, called 'Medresetü'z-Zehra' by Said Nursi, the group established the Med-Zehra Foundation. İzzeddin Yıldırım later split from this group and founded another group named Zehra.

However, this new group is not very different from Med-Zehra in the opinions it holds.

Like the other Nur Movement groups, the Med-Zehra group also centers their religion around the Epistles of Light. However, their difference from the other groups is that their main purpose is representing the Islamic wing in the resolution of Turkey's Kurdish problem. To this end, they have said, "Kurdistan must be established. And ideally, it must be Islamic."

The Med-Zehra group is primarily organised in the eastern and southeastern provinces where the population is predominantly Kurdish, and they use the founding of the 'Medresetü'z-Zehra' in Van as imagined by Said Nursi as a great tool of mass propaganda. According to this group, the founding of the university in Kurdistan will greatly benefit the social structure of the Kurdish society, and the problems stemming from lack of education will then be solved. In other words, this university will ignite the Kurdish Renaissance.

Because of such opinions, the Med-Zehra group didn't have good relations with either the state or the other Nur Movement groups from the 1970s to the 2010s. However, they have also openly supported the AK Party government in their attempts to resolve the Kurdish problem. They also sided with the AK Party in their conflict with the Gülen Movement.

The Med-Zehra group has a considerable supporter base among the religious Kurds. Both in predominantly Kurdish cities, and also in cities with migrant Kurdish populations such as Istanbul, Ankara, Izmir and Bursa the Med-Zehra holds considerable sway among religious Kurds in terms of organisation and potential votes. The Med-Zehra group supported the AK Party during the time they were working on the resolution process. At the same time, the group was supportive of

Masoud Barzani and KDP in the independence referendum held by the Kurdistan Regional Government in Iraq in 2017, and was harshly critical of President Erdoğan when he opposed the referendum.

The Gülen Organisation

The leader of the Gülen Movement Fethullah Gülen, who is currently alive, was born in 1941 in Erzurum, a stronghold of Turkish nationalism and conservatism. A primary school graduate, Gülen received instruction from various religious scholars after primary school. He was a preacher in Erzurum's mosques, and in 1959 he was appointed as an imam to a mosque in Edirne, a city in the westernmost part of Turkey. Gülen became part of the Nur Movement during the period he worked as an imam in Edirne between 1959 – 1963 and is among the last students who were able to meet Said Nursi prior to his death in 1960. As the Nur Movement split into factions in the late 1960s, Fethullah Gülen also formed his own community. He worked as a preacher in Izmir and the Aegean region from 1966 to 1971, and this was where he laid the foundations of his community. The Gülen Movement mostly organised in Izmir and the surrounding Aegean region until the military coup of 12 September 1980. Throughout this period before the 1980s, their name was still not very well-known. During that time, the Gülen Movement was one of the small-scale, almost local religious communities that proliferated across the country.

After the 12 September coup, the media began to talk about how the Gülen Movement was rapidly expanding and gaining power. By the mid-1980s, the media was speculating on how the Gülen Movement was getting organised in military schools, and how they were planning to take over the army. Critics of the Prime Minister Turgut Özal also drew attention to his close relations with Fethullah Gülen during this period.

Gülen explained his closeness to Özal by saying that Özal often came to listen to him preach in Izmir in the 1970s.

Fethullah Gülen moved to Istanbul in the early 1990s and in addition to Turgut Özal, also maintained good relations with other famous and influential politicians such as Bülent Ecevit and Tansu Çiller. These politicians, in turn, reciprocated the relationship. Among the nationalist circles and the administrative ranks of the Turkish Armed Forces, which saw the "threat of reactionism" as the most important issue of the country, Gülen and his community were seen as a very serious threat. On 28 February 1997, the RP coalition government resigned, giving way to the policies of intimidation and oppression of all religious communities in Turkey as per the wishes of the Turkish Armed Forces. Fethullah Gülen then decided to travel to the US in 1999, supposedly on account of his health problems, where he currently resides to this day. The "28 February period" between 1997-2002 was cut short when the AK Party came to power in 2002, and even though the Gülen Movement partially suffered from oppression during this period like other religious communities, the following events seem to show that the Gülenists were able to grow in power even during such a period.

In order to understand where the Gülen Movement is today, it is crucial to look at the events following the AK Party's unaccompanied rise to power in 2002. The AK Party and its leader Erdoğan were in fact not very warm towards the Gülenists since the time of the RP. This political distancing was not just the case for AK Party cadres and Erdoğan, but rather for all of the Islamic groups in Turkey. The Gülenists' rapid and extensive organisation in military schools, the police, the judiciary and education intimidated and worried the other religious groups and communities. All of these religious groups could foresee what might happen in the future.

In the first few years of their rule after 2002, the AK Party and Erdoğan tried to keep their distance from the Gülen Movement. But when in 2003 and 2004 the harsh opposition of the administrative ranks of the Turkish Armed Forces, the nationalist circles and CHP (which was mostly controlled by the first two during that period) brought alongside itself the possibility of a military coup, the AK Party began to get close to the Gülen Movement. In 2002-2003, the Gülenists' power in the army, the police and the judiciary became important for the AK Party, even if it was not much compared to later years. Faced with harsh resistance from the civilian and military bureaucracies, the Gülenists became an important and valuable ally for the AK Party due to their far-reaching power within these bureaucracies. In the following years, the Gülen Movement fully reaped the rewards of this support. As the government removed the opponents of the AK Party one by one from the civilian and military bureaucracy, they were replaced mostly by Gülenists. By 2010, the police and the judicial bureaucracies were largely controlled by the Gülenists; the level of their entrenchment in the Armed Forces was not known to the extent of the other areas due to their ability in the army to act much more clandestinely.

The Gülenists in the police and the judicial bureaucracies brought investigations and cases against the Turkish Armed Forces cadres between 2008 and 2010, and as a result, a considerable number of people were discharged from their positions within the Armed Forces. The public debated about the identities of those who replaced the discharged. The nationalist circles claimed that the Turkish Armed Forces had come under the complete control of the Gülen Movement, but the AK Party government vehemently denied these claims. Despite this denial however, the rise of the Gülenists began to scare the AK Party and Erdoğan by the early 2010s.

After the constitutional reform referendum of 2010, which passed by 58%, the Supreme Board of Judges and Prosecutors (HSYK), the topmost organisation of the judicial bureaucracy, came under the total control of the Gülenists.[15] Following this, a crisis regarding the Undersecretary of MIT (Turkish National Intelligence Organisation) broke out between the AK Party and the Gülen Movement. When the MIT Undersecretary Emre Taner retired in May 2010, the Gülen Movement wanted the new MIT Undersecretary to be one of their own. Then-Prime Minister Erdoğan refused. Their move to take control of the MIT Undersecretary, one of the most important bureaucratic organisations alongside the judiciary, the police and the Armed Forces, cost the Gülen Movement dearly.

Erdoğan not only appointed Hakan Fidan, a figure close to himself and skeptical of the Gülen Movement, as the MIT Undersecretary, but he also began to actively work against the Gülen Movement. When the government moved to close down the "*dersane*"s, or private prep schools for high school and university entrance exams, which were among the most important financial as well as human resources of the Gülen Movement, alarm bells began to sound for the movement. The Gülenists countered this move in what went down in recent history as "the MIT Crisis of 7 February". The new Undersecretary of MIT Hakan Fidan was accused of divisiveness and called to give his statement by the Gülenist prosecutor Sadrettin Sarıkaya. The 7th of February was not just any date either. It was the day on which then-Prime Minister Erdoğan was to undergo surgery. Around the time when Erdoğan was supposed to undergo his surgery, Hakan Fidan was called to give a statement.

15 With the constitutional reform referendum of 12 September 2010, radical changes took place the structure and functioning of all high judiciary bodies such as the Constitutional Court, the Supreme Court, the Council of State, the Court of Accounts, and the Supreme Board of Judges and Prosecutors (HSYK). The constitutional reforms passed with 58% and as a result, the Gülen Movement cadres gained yet more power not only in the HSYK but in all of the other higher judicial bodies, chief among them the Constitutional Court.

Erdoğan found out about this at the last minute and used his initiative to tell Fidan not to give a statement. Fidan would have been arrested if he had gone and given his statement. This event was a turning point in the relationship between the AK Party and the Gülen Movement. After the 7 February MIT crisis of 2012 there was talk of discharging the Gülen Movement from its position of power in the bureaucracy, but it wasn't such an easy task under the conditions of that time. It was soon made clear that it would be no easy undertaking due to yet another move on the part of the Gülen Movement.

Two corruption investigations organised by the Gülenists in the police force on 17 and 25 December 2013, which went down in history as "17/25 December", placed Erdoğan, his family, and some of the ministers close to him in a very difficult position. Had the investigation files become court cases, the names mentioned in the investigation would have received lengthy prison sentences. The investigation files were largely based on evidence obtained through telephone tapping conducted by the police. The phones of Erdoğan, his family and important names in the government had been tapped by the Istanbul police force for a long period of time. Erdoğan claimed that the recordings were fabricated. The high-ranking police officers and prosecutors running the investigation were immediately removed. At the same time, the process of rapidly discharging the Gülenists from the bureaucracy, and especially from the police force and the judiciary, began. During this process the opposition parties in the parliament gave their unwilling support to the AK Party and Erdoğan. They gave their support because the power of the Gülenists had intimidated the opposition parties as well. The operative power displayed by the Gülen Movement both in the "7 February MIT Crisis" and "17/25 December" was key in persuading the opposition to side with the AK Party and Erdoğan, albeit unwillingly.

In the run-up to the military coup attempt of 15 July 2016, the Gülen Movement wasn't only discharged from the bureaucracy. Their educational institutions and business enterprises as well as other institutions were also oppressed and liquidated as much as possible. During this time, most of the middle and high-ranking officials of the Gülen Movement went abroad.

By 2016, the discharge of the Gülenists from all institutions of bureaucracy apart from the Turkish Armed Forces was ongoing at full speed. Everyone was waiting for the Supreme Military Council (YAŞ) meeting, which was to take place in August 2016. The YAŞ meeting is traditionally held every year in August, and in it, the Armed Forces personnel who will be promoted and those who will retire are determined. The main agenda of the YAŞ meeting of August 2016 was the discharge of the Gülenists from the Armed Forces. In the media there was news about how the MIT Undersecretary Hakan Fidan had prepared the list of Gülenist officers to be discharged for the YAŞ meeting. It was time for purging the Turkish Armed Forces and yet, the very clandestine nature of their organisation within the Armed Forces wouldn't be so easy to undo. This was the atmosphere in which the failed military coup attempt of 15 July 2016 took place. Following the failed coup attempt, the Gülenist officers began to be discharged from the Turkish Armed Forces. The scale of the discharges show that the Gülenists were very deeply entrenched within the ranks of the Army, with people in very high places.

According to the official data of the Ministry of National Defense, 15,154 Armed Forces personnel were discharged from the coup attempt of 15 July 2016 to January 2019. 150 of these were generals and admirals, and 7,595 were officers.

The discharge operation against the Gülen Movement greatly expanded, not only in the Army but also in the police and the judicial bureaucracies as well. According to the official statistics of the Ministry of Justice on 18 January 2019, within the scope of 'FETÖ' investigations and cases against the Gülen Movement, 500,650 individuals have gone through the judicial process for 'FETÖ'. 379,732 of these are men and 103,517 women. 2,060 children went through the judicial process on accusations of FETÖ membership. 30,679 people are in prison for FETÖ-related charges. 18,679 of these are convicted prisoners, while the rest are under arrest. 22,001 people being investigated prosecuted for FETÖ activities are at large, and there is a warrant on these people. 77,355 people are subject to judicial control decisions, 24,335 of which are being investigated and 53,020 prosecuted. The total number of public servants removed from duty until January 2019 is around 109,000. 25 of these are governors, 75 vice governors, 117 district governors, 2,300 judges and prosecutors, 31,000 police force and 4,500 gendarmerie personnel.

Of course, the civilian part of the organisation has also been subject to this liquidation operation. Following 15 July 2016 a state of emergency was declared and during this period 35 health institutions, 1,043 private education institutions, 1,229 foundations and associations, 19 trade unions and 15 private universities were shut down.

All of this goes on to show that the organisation of a religious community within the bureaucracy can go very, very far. A lot of researchers and experts from diverse backgrounds claim that there are still a number of Gülenists within the bureaucracy who have been able to hide themselves.

It is beyond the scope of this paper to explain how Fethullah Gülen was able to organise such extensive and loyal cadres within the Armed Forces, the police, educational institutions, NGOs and so on. However,

let us make a few remarks on this subject: all of this has been the result of the intense and careful activities of a charismatic religious leader who has worked to raise these cadres for 40 years. We mentioned Said Nursi's ideal of "the state and society being governed by religious generations"; this ideal has served as inspiration for Fethullah Gülen's efforts for 40 years. Where we are at today, however, the Gülen Movement's cadres and institutions in Turkey have been almost completely liquidated, and they have no support or allies in society. As such, there is almost no chance of the Gülen Movement undergoing a revival in Turkey in the short or middle term. Gülenists have thousands of educational institutions in 134 countries, all of which are in the process of being liquidated by the determined efforts of the Turkish Ministry of Foreign Affairs and the Intelligence Organisation. The Gülen Movement is almost over in Turkey, and under current circumstances it does not seem likely that it will be able to survive abroad much longer.

Fethullah Gülen is 78 and experiencing serious health problems. As such, it wouldn't be a stretch to say that after his death, the Gülen Movement would likely divide into factions and disappear.[16]

The Suleymanites

The "Suleymanites" are known as such due to the order being founded by Süleyman Hilmi Tunahan and the group has always been a controversial topic in Turkey. In order to understand the Suleymanites, let us first look at Süleyman Hilmi Tunahan. Tunahan, known for being a Naqshbandi religious scholar, was born in 1888 in Silistra, a city in current-day Bulgaria which was then an Ottoman city with one of the

16 On social media and various internet websites, those members of the Gülen Movement who escaped abroad are fighting among themselves. Judging from what they are saying, it's possible to predict that following Fethullah Gülen's death, the Gülen Movement will split into at least 2 or 3 groups. There isn't a strong and charismatic leader on the scene yet who may put an end to these harsh debates. The candidates for the position of Gülen's successor are all being accused of various things on these online forums.

biggest Muslim populations in the Balkans. Tunahan came to Istanbul in 1907 to receive a religious education and in 1920, he left his Bulgarian citizenship to become an Ottoman citizen. He lived in Istanbul until his death in 1959. He became a *mudarris*, or religious instructor in 1922 but with the advent of the Law on Unification of Education in 1924 he resigned from his post and became a farmer. He started working as a preacher in 1938 and in mosques' rooms and cellars of houses, he secretly taught religious courses. As a result, the Ministry of the Interior cancelled his preacher's licence in 1943. In the transition to the multi-party era in 1950, Tunahan's preacher's licence was reinstated. He became known to large swathes of the public through his preaching in different districts of Istanbul and with the advent of the multi-party era in 1950 and the relative freedom it brought, Tunahan doubled down on his religious education activities. These religious courses became swiftly popular, and this unsettled the political power. In 1956, police raided the locations at which Tunahan had been teaching. He was investigated and tried in court. Still, he didn't disband his study groups. He sent the students he had educated in Istanbul all across Turkey to spread his religious lessons throughout the country.

After Tunahan's death in 1959 his son-in-law Kemal Kaçar became the leader of the Suleymanite Movement, which had formed by then. Until his death in 2000, Kemal Kaçar played a very important role in expanding the base of the Suleymanite Movement and also in adding to its financial and social power for 40 years. During Kaçar's leadership the Suleymanites always supported center right parties, and they took care to keep their distance from the RP tradition and from Necmettin Erbakan. Until the 1980s Kemal Kaçar supported the Justice Party of Süleyman Demirel and was even elected from this party three times, in 1965, 1969 and 1977; in the 1980s he supported Turgut Özal's ANAP. When Kemal

Kaçar died in 2000, one million people attended his funeral in Istanbul, showing how powerful the Suleymanites became under Kaçar.

After Kemal Kaçar's death, Arif Ahmet Denizolgun, a grandson of Süleyman Hilmi Tunahan, became the leader of the community. Denizolgun was elected as a MP from RP in 1995 when Kemal Kaçar was still alive, yet during the 28 February period he became close to ANAP and to ANAP's leader at the time, Mesut Yılmaz, and he worked as the Minister of Transportation in the 55th Government under Yılmaz. Denizolgun supported ANAP in the 2002 election as well and when ANAP wasn't able to cross the threshold to enter the Parliament along with the AK Party becoming the only ruling party, Denizolgun was left in a difficult position. At the same time, Denizolgun's brother Mehmet Denizolgun was among the founders of the AK Party and he became an AK Party MP from Istanbul. This was explained as a division among the Suleymanites, yet the difference of opinion between the two brothers didn't result in a division within the community. The Suleymanites kept a certain distance from the ruling power in the AK Party period until the last few years, but when they sided with the AK Party in their conflict with the Gülen Movement, their relationship ameliorated. Surprisingly, however, Alihan Kuriş, the successor of Ahmet Denizolgun, supported Meral Akşener and her IYI Party in the 2018 election. Mehmet Denizolgun, an AK Party founder himself, announced his support for the AK Party and President Erdoğan. It is often said by those in the know that the political preferences of the high-ranking names within the community do not correspond too much in the base, and that most of the Suleymanites support the AK Party.

Conclusion

The relationship between religious orders and politics in Turkey has been the subject of much debate since 1950, when the multi-party system was

adopted. The religious orders were oppressed by the state in the one-party period of 1923 – 1950, and after 1950 they sided with those parties which were supportive of their activities and existence. These parties were always right, or centre-right parties. As such, there is a difference between the RP tradition, led by Necmettin Erbakan who first emerged on the political scene in the late 1960s and was on an upward trajectory until the late 1990s, and the AK Party, which has ruled for the past 17 years. The AK Party is the only political party in the history of Turkish politics that has received the steady support of most of the religious orders. The orders see the AK Party as a political party which supports and enables them; one which is administrated by religious people.

In the conflict between the AK Party and the Gülen Movement that broke out in the early 2010s, almost all of the religious orders sided with the AK Party. This wasn't just because they were in favour of the AK Party, but also because they were worried by the Gülen Movement's attempts to take over the state.

It is in vain to expect the religious orders to speak out or react against the political power in harsh or decided terms. Religious individuals such as writers or opinion leaders may do that. However, religious orders are communities representing collective interests, and they act as such. Despite all of its weaknesses and disadvantages, the AK Party is still the only political party that is seen by the various orders to protect their collective interests. As long as the AK Party is the sole political centre, provides the orders and communities with an atmosphere of freedom in which to operate and supports religious values, the orders will continue to support and vote for the AK Party.

Within this framework it would not be realistic to expect the religious orders to say something about the Kurdish problem and the resolution

process independently of the political power. As before, the AK Party will have the orders' support if it decides to go back to the resolution process. And when the resolution process is shelved, the religious orders will still support the AK Party. Apart from the predominantly Kurdish groups such as Med Zehra that we have looked at above, religious orders or communities would largely not oppose the AK Party rule, and it is unrealistic to expect them to do so.

The Gülen Community's experiences in the last few years have been instructive for the AK Party. Neither the AK Party nor its leader Erdoğan want any religious order to become too powerful within the bureaucracy. As we wrote above in our discussion of the İskenderpaşa Community and the Menzil Community, the AK Party and Erdoğan are pitting orders against one another in order to prevent one community or order from becoming too powerful.

Also, the Turkish public is less favorable than before towards orders or similar organisations following the Gülen Movement experience. The public does not like any one order to become too powerful in a given field. It's not just the overly-secular circles with nationalist tendencies who react in this way. The religious sections of society supporting the AK Party are also critical of any one order becoming too powerful within politics or the bureaucracy. In the future, this will prove to be a great obstacle for any religious order to replicate the Gülen Movement's success in its bid for power.

The liquidation of the Gülen Movement in the 2010s has created a lot of vacancies in the Armed Forces, the police force, the judiciary and other parts of the bureaucracy. A lot of interest groups and religious orders naturally have had their eyes on these vacancies, and because of their proximity to the AK Party, the orders have partially succeeded

in attaining positions. However, it is not only religious orders that are vying for these positions. For instance, the Nationalist Movement Party (MHP) which was supportive of the AK Party and Erdoğan after the coup attempt of 15 July, is also working very hard to entrench itself in the bureaucracy. There is no publicly available data on the extent of MHP's entrenchment within the bureaucracy; yet it is a very likely possibility that MHP, which formed an electoral alliance with the AK Party known as "the People's Alliance", turned this alliance into an advantage in its attempt to entrench itself within the bureaucracy.

The current debate on "entrenchment within the bureaucracy", which has proven to be very popular with the Turkish public, is closely related to the need for a new constitution and institutional reforms. The executive presidential system of government which came into effect in 2018, far from answering Turkey's need for constitutional and institutional reforms, only made this need more noticeable. The new system, designed in accordance with President Erdoğan's wishes and demands, makes Turkey "one-man regime"-adjacent, and coupled with the extreme centralisation of the bureaucracy, including the Army, the police and the judiciary, this has created a chaotic atmosphere of uncertainty. The only permanent way of overcoming this situation is to formulate a democratic constitution which is to be the end result of agreement between large sections of society, and accompanying institutional reforms including the law, the judiciary and management of the economy. The needed control mechanisms for bureaucracy can only be realised through a new constitution and institutional reforms. As long as these are not realised, the debates and hearsay surrounding the entrenchment of various groups within the bureaucracy will only increase.

European Union

Norwegian Ministry of Foreign Affairs

Irish Aid
Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, and Irish Aid /
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışişleri Bakanlığı, ve Irlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

TÜRKIYE'DE TARIKATLAR VE SIYASET

Ferda Balancar

Ağustos 2019

DPI Democratic Progress Institute

İÇINDEKILER

Önsöz 55
Giriş 56
Nakşibendiler 61
İskenderpaşa Cemaati 65
İsmailağa Cemaati 68
Erenköy Cemaati 69
Menzil Cemaati 72
Işıkçılar Cemaati 74
Nurcular 75
Yeni Asya Cemaati 78
Yazıcılar 80
Okuyucular 80
Med Zehra 81
Gülen Cemaati 82
Süleymancılar 89
Sonuç 92
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri 97
Yönetim Kurulu Üyeleri 99
Uzmanlar Kurulu Üyeleri 108

ÖNSÖZ

Agos gazetesi köşeyazarı olan Ferda Balacar, özellikle 15 Temmuz 2016 darbe girişiminde dini örgütlerin etkisini göz önünde bulundurarak Türkiye'de farklı dini oluşum ve örgütler üzerine geniş analiz yazıları yazmıştır. Sayın Balancar geniş olarak Nakşibendi, Nur Hareketi ve Süleymancılar olmak üzere ayrılan farklı dini oluşumlara dair detaylı bilgi sağlamaktadır. Diğer pek çok dini oluşumlar gibi, Nur Hareketi'nin bir dalı olan Gülenciler siyasette ve devlet ile olağanın dışında ve değişken bir ilişki yapısına sahiptir. Sayın Balancar'ın da anlattığı gibi çoğu oluşumlar zaman zaman hükümete yakın durmuş, Gülenciler bunun klasik bir örneğini göstererek Türk bürokrasişnin ve askeriye, polis ve yargı gibi ana hükümet yapılanmasının bir parçası haline gelmiştir. Sayın Balacar'a göre darbe girişiminin etkileri bunun ardından Gülen Hareketinin hükümetten ayrışması, geride kalan diğer dini oluşumların Gülen Hareketinin oluşturduğu boşluğu dolduracağı yönünde endişe yaratmıştır. Balacar'a göre yeni bir demokratik anayasa oluşturulmaması halinde bir takım etki gruplarının faaliyetlerine devam edecek ve bu durumun özellikle Kürt Sorunu ve Türkiye'de demokrasi gibi önemli konularda endişe verici bir etki yaratacaktır

Kerim Yildiz
Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

GIRIŞ

Bu çalışma, Türkiye'de tarikat olarak tanımlanan dini grupların siyasal yaşam üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin sonuçlarını ele alacaktır. Özellikle 15 Temmuz 2016'da yaşanan askeri darbe girişimi sonrasında yürütülen soruşturmalarda ve açılan davalarda 'FETÖ' (Fethullahçı Terör Örgütü) olarak tanımlanan Fethullah Gülen'in liderliğindeki Gülen Cemaati'nin askeri ve sivil bürokrasi içinde ulaşmış olduğu büyük güç ve etki alanı, Türkiye'de tarikat olarak tanımlanan dini yapıların siyaset ve bürokrasiyle ilişkisini Türkiye gündeminin ön sıralarına taşımıştır. Tartışılan sorun, Gülen Cemaati'nin nasıl olup da bir askeri darbe girişimini örgütleyecek güce ulaştığıdır.

Bununla birlikte bu cemaatin siyasi ve sosyal alanda tasfiye edilmesinin ardından, önümüzdeki dönemde başka bir dini grubun Gülen Cemaati'nin ulaştığı güce ve etkinliğe ulaşıp ulaşamayacağı endişesi de kamuoyunun gündemini meşgul etmektedir. Bu endişeyi büyüten en önemli neden ise özellikle askeri ve sivil bürokraside Gülen Cemaati mensuplarının tasfiyesinin ardından, farklı dini grupların mensuplarının Gülencilerden boşalan yerleri doldurup doldurmadığıdır.

Özellikle AK Parti karşıtı ulusalcı çevrelerde, AK Parti iktidarı sayesinde askeri ve sivil bürokraside Gülencilerden boşalan yerlere başka dini grupların yerleştirildiği sürekli ileri sürülmektedir. Bu argümanla birlikte Gülenciler gibi diğer dini grupların mensuplarının da bir an önce bürokrasiden uzaklaştırılmaları gerektiği yine aynı ulusalcı çevreler tarafından ifade edilmektedir.[1]

1 Bunun en çarpıcı örneklerinden birisi, ulusalcı ve AK Parti karşıtı kitaplar yayınlamasıyla dikkat çeken Kırmızı Kedi Yayınları'ndan Haziran 2019'da çıkan, odatv.com adlı ulusalcı internet sitesinin yazarları Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu tarafından yazılan 'Metastaz' başlıklı kitaptır. Kitapta, Emniyet ve yargıda Gülen Cemaati'nin boşalttığı kadrolara farklı cemaatlerin bağlılarının yerleşmekte olduğu iddia ediliyor. Kitap, basın ve kamuoyunda yoğun ilgi gördü ve çok satanlar listesine girdi.

Bu çalışmada, Türkiye'de tarikat olarak tanımlanan dini grupların, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923'ten bu yana geçirdikleri süreç ve bu süreçte söz konusu dini yapıların siyasi partilerle ilişkileri ele alınacaktır. Özellikle Gülen Cemaati'nin tasfiye edilme sürecinin yaşandığı günümüz şartlarında bu dini grupların içinde bulunduğu durum, siyasi iktidarla ve siyasi partilerle ilişkileri de çalışmada mercek altına alınacaktır.

Türkiye'de 'tarikat', 'cemaat', 'dini grup' gibi kavramlar söz konusu olduğunda sosyologlar, siyaset bilimciler ve teologlar arasında sonu gelmeyen tartışmalar yaşanmaktadır. Tarikatın ne anlama geldiği, hangi dini grubun tarikat olup olmadığı ve 'cemaatleşme olgusu' akademik çevrelerde halen tartışılmaktadır. Akademik çevrelerde herkesin ya da büyük çoğunluğun üstünde anlaşabildiği tarikat tanımından söz etmek mümkün değildir.

Bu çalışmada tarikat olarak tanımlanan gruplar, uluslararası literatürde kullanılan 'cult' tanımına girmektedirler. Bu bağlamda, tarikatı kendisine ilahi vasıflar atfedilen bir dini liderin tartışılmaz önderliğinde bir araya gelen, ilahi hakikate, nihai kurtuluşa ulaşma açısından kendisini ayrıcalıklı gören dini grup olarak tanımlayabiliriz. Türkiye'de tarikat olarak tanımlayabileceğimiz dini yapılar, İslam mistisizmi olarak tanımlayabileceğimiz Tasavvufu[2] kendilerine bir bilgi kaynağı ve yöntemi olarak benimsemiş yapılardır.

Türkiye'de tarikat tanımına girecek yüzlerce yapıdan söz edebiliriz. Bunların çoğu belli bir bölgeyle hatta zaman zaman belli bir şehirle sınırlı olan, bağlılarının sayısı birkaç yüzü ya da birkaç bini geçmeyen,

2 Bu çalışmada konu edinen tarikatlar, İslam mistisizmi olarak Tasavvufu kendilerine referans alırlar. Öte yandan Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi mezhebi olarak tanımlayabileceğimiz Sünniliği de esas alırlar. Bir başka deyişle söz konusu tarikatlar Sünni tarikatlardır.

siyasi partiler ya da siyasi yaşam üstünde ciddi bir etki alanı olmayan yapılardır. Ayrıca yine bu tarikatların bir kısmı siyasete ilgisizdir. Bazı bağlıları siyasi yaşamda yer alsa da grup olarak ortak siyasi tutum oluşturma niyeti ve çabası taşımazlar. Gücü son derece sınırlı, marjinal diyebileceğimiz tarikatlarla, apolitik tarikatlar bu çalışmanın kapsamının dışındadır.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilecek yapılar, bağlılarının sayısı milyonlarla ifade edilen, çok geniş ekonomik imkânlara sahip olan, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde eğitim kurumlarına, ayrıca orta ve büyük ölçekli iktisadi işletmelere sahip olan ya da bu nitelikteki işletmeleri kontrol eden, her seçim döneminde siyasi partilerle oy pazarlığı yapan tarikatlardır. Bu tarikatların sayıları milyonlara ulaşan bağlıları, liderlerinin işaret ettiği siyasi partilere ve adaylara topluca oy verme eğilimi göstermektedirler. Bu nedenle de siyasi partilerin ilgilerinin odağında yer almaktadırlar. Tarikatların siyasi gücü de büyük ölçüde söz konusu oy potansiyelinden gelmektedir.

Türkiye'de tarikatların siyasi gücünü anlayabilmek için Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılından günümüze yaşanan bazı siyasi gelişmelere kısaca göz atmak yerinde olur. Cumhuriyet kurulduktan kısa süre sonra çıkan iki kanun, Osmanlı tarihi boyunca varlıklarını sürdürmüş tarikatlar için çok zor bir dönemin başlangıcı oldu. Bu kanunlardan birincisi 3 Mart 1924'te çıkan 'Tevhidi Tedrisat Kanunu', ikincisi ise 13 Aralık 1925 tarihli 'Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması Kanunu'dur. Bu iki kanunla tarikatlar resmen kapatılmış olmalarına karşın, illegal ya da yarı legal olarak bugüne kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu kanunlardan ilki olan 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu, günümüz Türkçesiyle 'eğitimin birleştirilmesi yasası' ile her türlü eğitim faaliyeti Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1925 tarihli 'Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması Kanunu'yla tarikat benzeri

her türlü dini kurum yasaklanmıştır. Din eğitimi başta olmak üzere her türlü din hizmeti, 3 Mart 1924'te çıkartılan bir başka kanunla kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı'na bırakılmıştır. Bir başka deyişle yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti her türlü dini faaliyeti Diyanet İşleri Başkanlığı vasıtasıyla tekeline almıştır. Böylece Türkiye'de çok partili sisteme fiilen geçildiği tarih olan 1950'ye kadar Türkiye'de devletin dışında kalan her türlü dini yapılanma için son derece zor bir dönem yaşanmıştır.

Cumhuriyet'in ilk 25 yılı tarikatlar için devletin baskısına maruz kaldıkları, bu baskıdan korunmak için de illegal yeraltı örgütlenmesini benimsedikleri bir dönem olmuştur. Yeraltına çekilmelerine rağmen yüzlerce yıllık tarihi birikiminden ve toplum içindeki meşruiyetinden güç alan tarikatlar, 25 yıllık baskı döneminden varlıklarını koruyarak çıkabilmişlerdir.

1950'de ilk kez gizli oy açık tasnif yöntemiyle yapılan ve birden fazla partinin katıldığı seçimlerde tarikat benzeri dini yapıların neredeyse tamamı ülkeyi Cumhuriyet'in kuruluşundan beri yöneten Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) karşı Demokrat Parti'yi (DP) desteklemişlerdir.[3] DP, ezici bir seçim zaferiyle tek başına iktidara geldiği 1950'den bir askeri darbeyle devrildiği 1960'a kadar girdiği tüm seçimleri kazanarak 10 yıl boyunca tek başına iktidarda kaldı. Bunda tarikatların desteğinin ne kadar önemli olduğu dönemi inceleyen siyasi tarihçilerin neredeyse tamamının kabul ettiği bir olgudur.[4] 1950'lerden günümüze tarikatlar ülkenin siyasi ve sosyal yaşamında görünürlüklerini, güçlerini artırdıkları gibi toplumdaki etki alanlarını da her geçen gün biraz daha genişlettiler.

3 Türkiye'de ilk çok partili seçim 1946'da yapılmıştır. Bu seçim "açık oy, gizli tasnif" yöntemiyle yapıldığı için tek parti rejiminin partisi CHP ezici bir çoğunlukla seçimleri kazanmıştır. Bir başka deyişle seçmenler "fişlenme korkusu" nedeniyle gerçek tercihlerini ifade etmemişlerdir. Türkiye'de evrensel standartlara uygun "gizli oy, açık tasnif" sistemiyle yapılan ilk seçim 1950'de yapılmıştır.

4 Türkiye'de din ve siyaset ilişkileri üzerine pek çok çalışması bulunan, dünyaca ünlü tarihçi Şerif Mardin buna örnek verilebilir.

Çalışmanın aşağıda okuyacağınız bölümlerinde tarikatları tek tek incelerken bu tarihsel sürecin dinamiklerini de ele alacağız.

Türkiye'de siyasal kurumlar üstünde etkili olan, sivil ve askeri bürokraside mensuplarının varlığı ve etkisi tartışılan tarikatları üç ana başlıkta toplayabiliriz: Nakşibendiler, Nurcular ve Süleymancılar. Elbette Türkiye'de tarikat olgusu bunlarla sınırlı değil.[5] Ancak bu üç grubun dışında kalan tarikatların siyaset üstündeki kayda değer etkisinden söz etmek mümkün değildir. Bunun en başta gelen nedeni diğer yapıların, bu üç gruptakiler kadar merkezi ve yaygın bir örgütlenmelerinin olmamasıdır. Örneğin, Kadiriler olarak bilinen tarikat, ülkenin dört yanına dağılmış ve birbirleriyle örgütsel ilişkisi olmayan yüzlerce küçük ölçekli cemaatten oluşmaktadır. Bu görece küçük tarikatlar birbirine yakın birkaç ilde bazen tek bir ilde ya da ilçede örgütlüdürler. Bu nedenle de ülke siyasetine etki edecek bir güçten yoksundurlar. Bu tarikatların sadece bulundukları bölgede ya da ilde yerel iktidar üstünde belli bir etkileri vardır. Mevlevilik gibi bazı tarikatlar da yine birbirinden bağımsız küçük gruplar şeklinde örgütlenmenin yanı sıra siyasete de ilgisizdirler. Bu grupların içinden siyasi kişilikler çıksa da bu o kişilerin bireysel çabalarının sonuçları olup, siyasi başarılarının içinde yer aldıkları tarikatın faaliyetleriyle ilgisi yoktur.

Bu çalışmada ele alınan, üç ana başlıkta incelenen Nakşibendiler, Nurcular ve Süleymancılar, bağlılarının sayısı milyonlarla ifade edilen, çok ciddi ekonomik ve sosyal imkânlara sahip olan, her seçim döneminde siyasi partilerle pazarlığa oturan yapılardır. Bu pazarlıkların farklı boyutları vardır. Parlamentoda kendi temsilcilerinin olmasının yanı sıra

5 Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı saygın bir yayınevi tarafından yayınlanan ve bugüne kadar Türkçede tarikatlar hakkında yayınlanmış en kapsamlı çalışma niteliğini taşıyan bir kitapta Türkiye'deki mevcut tarikatlar şöyle sıralanmaktadır: Nakşibendiler, Kadiriler, Rifailer, Ekberilik, Şazelilik, Bektaşilik, Mevlevilik, Vefailik, Sadilik, Bedevilik, Halvetilik, Bayramilik, Zeynilik ve Celvetilik. **Bakınız:** *Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür. Editör: Semih Ceyhan. İSAM Yayınları. 2015.*

etkili bürokratik kadrolar da pazarlıkların konusu olabilmektedirler. Örneğin bir kamu kuruluşunun genel müdürünün ya da yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaçının kendi bağlılarından olması tarikatla siyasi iktidar arasında pazarlık konusu olmaktadır. Tabii bunların yanı sıra bu tarikatların kontrol ettiği şirketlerin kamu ihalelerinden yararlandırılması, vakıf, dernek gibi kurumlarının vergi muafiyetleri gibi ayrıcalıklar edinmesi gibi konular da yine bu tarikatlarla siyasi partiler arasında yapılan pazarlıklara konu olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında aşağıda incelen üç ana grupta yer alan dini yapılar, Türkiye'de tarikat – siyaset ilişkisinin tüm boyutlarının gözlemlenebildiği adeta birer laboratuar gibidirler.

Nakşibendiler

Nakşibendilik yaklaşık 800 yıllık tarihi olan bir tarikattır. Ancak Nakşibendiliğin yüzyıllara uzanan tarihine değinmek yerine Nakşibendiliğin Türkiye'de günümüzde oynadığı siyasi rolü anlamak açısından, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı olan 19. yüzyılda Nakşibendi tarikatının devletle ilişkilerine değinmekte yarar var. Zira 19. yüzyılda Osmanlı devletiyle kendilerini Nakşibendi olarak tanımlayan dini cemaatler arasındaki ilişkiler, Cumhuriyet döneminde Nakşibendilerle devlet ve siyasi partiler arasındaki ilişkileri anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. 14. yüzyılda temelleri atılan Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüş süreci olarak tanımlayabileceğimiz 19. yüzyıl, Nakşibendi olarak kendisini tanımlayan pek çok farklı dini cemaatin Osmanlı coğrafyasında Müslümanların yoğun olduğu hemen her bölgede hızla yayıldığı ve örgütlendiği bir dönem oldu. Doğu Balkanlar olarak tanımlanan günümüzdeki Bosna Hersek, Makedonya, Kuzey Yunanistan ve Bulgaristan'da Nakşibendi cemaatleri 19. yüzyıl boyunca hızla örgütlendiler. Ayrıca günümüzde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Osmanlı coğrafyasında ve ayrıca günümüzde

Kuzey Suriye ve Kuzey Irak'ta yer alan bölgelerde Nakşibendilik hızla yayıldı. Türkler, Kürtler, Araplar başta olmak üzere Osmanlı coğrafyasında yaşayan tüm Müslüman topluluklarda Nakşibendi cemaatler ortaya çıktı ve hızla gelişti.

Bu tanımladığımız coğrafya aslında 19. yüzyıla kadar hızla toprak kaybeden Osmanlı İmparatorluğu'nun deyim yerindeyse iki ayağını birden sımsıkı bastığı merkez topraklarıydı. Tüm 19. yüzyılı, dönemin diğer dünya imparatorlukları gibi pek çok savaşla geçiren ve bunların çoğundan da yenilgiyle ayrılıp güç ve toprak kaybeden Osmanlı İmparatorluğu için sözünü ettiğimiz coğrafya 19. yüzyıl boyunca gittikçe daha çok önem kazandı zira İmparatorluğun elinde kalan son topraklar bu bölgelerdi. Öte yandan bu coğrafyalarda ciddi bir Hıristiyan nüfus da vardı. Doğu Balkanlar'da yüzde 50'ye varan yer yer bunun da üstüne çıkan farklı etnik topluluklardan Hıristiyan Ortodoks nüfusun olduğu resmi kayıtlarda yer alıyor. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalan bölgelerde de Rum Ortodoksların yanı sıra Doğu Ortodoksları olarak tanımlanan Ermenilerin ve Süryanilerin de ciddi bir nüfus oranına sahip olduğu yine Osmanlı resmi kayıtlarıyla sabittir.[1]

Öte yandan 19. yüzyılın başından sonuna kadar Osmanlı yönetimi ülkedeki Hıristiyan nüfusun varlığını bir güvenlik tehdidi olarak gördü. Bunda 19. yüzyılda Osmanlı'nın sınır komşusu haline gelen ve pek çok kez savaşmak zorunda kaldığı Rusya'nın Ortodoks Hıristiyan bir devlet olarak kendini tanımlaması ve Osmanlı'daki Ortodoks nüfusun hamisi ve koruyucusu olarak kendini dayatmasının önemli rolü oldu. 19. yüzyıldaki Osmanlı – Rus savaşlarının neredeyse tamamına yakınının Rusya'nın zaferiyle ve Osmanlı'nın toprak kaybetmesiyle sonuçlanması bu tehdit algısını pekiştirdi.

1 1893'te yapılan Osmanlı nüfus sayımına göre, 17 milyon 388 bin olan toplam nüfusun 12 milyon 587 bini Müslüman, 2 milyon 332 bini Rum Ortodoks, 1 milyonu Ermeni, 300 bini ise Süryani'ydi.

Bu sürecin bedelini 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde Osmanlı coğrafyasında yaşayan Ortodoks Hıristiyan topluluklar ödedi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılına gelindiğinde ülkedeki Ortodoks Hıristiyan nüfus son derece azalmış, 1924'te yapılan Türkiye – Yunanistan nüfus mübadelesiyle de bu oran yüzde 1.94'e kadar düşmüştür.[2]

Burada kısaca değindiğimiz tüm bu süreç boyunca Osmanlı bürokrasisinin bir iç güvenlik tehdidi olarak gördüğü Ortodoks Hıristiyan nüfusa karşı en önemli müttefiklerinden birisi Nakşibendi olarak kendini tanımlayan dini cemaatler oldu. Bazı istisnalar olsa da Nakşibendi gruplar, tüm 19. yüzyıl boyunca anti-Hıristiyan bir söylem ve tutumla Hıristiyan nüfusun azalmasında devlete her türlü desteği verdiler. Bu desteğin farklı boyutları vardı. Hıristiyanlara karşı dini ve kültürel rekabetin yanı sıra devletin zaman zaman ihtiyaç duyduğu, belli bölgelerde Hıristiyan nüfusun azaltılması için şiddet uygulandığı dönemlerde de Osmanlı devletinin Hıristiyanlara karşı en önemli müttefiklerinden birisi Nakşibendi gruplar oldu.[3] Osmanlı devletinin resmi mezhebi olan Sünni din anlayışını benimsemiş olmaları, Nakşibendiliği Osmanlı devletine yaklaştıran en önemli unsurlardan birisiydi. Bu yakınlık özellikle 1877 – 1908 yılları arasında hüküm süren Sultan II. Abdülhamit döneminde zirveye çıktı. II. Abdülhamit'in özellikle günümüzdeki Anadolu coğrafyasında Hıristiyan nüfusun oranının düşürülmesi için başvurduğu kitlesel şiddet ve katliamlarda Nakşibendiler tüm güçleriyle II. Abdülhamit'in politikalarının yanında yer aldılar. II. Abdülhamit döneminden sonra İttihat ve Terakki Partisi'nin yönetiminde geçen 1909- 1918 döneminde de Nakşibendiler özellikle başta 1915 Ermeni Tehciri olmak üzere devletin Hıristiyan nüfusun azaltılmasına yönelik politikalarına aktif olarak destekledilerdi.

2 1927 tarihli nüfus sayımına göre Türkiye'de 257.814 Hıristiyan yaşamaktadır. Bu rakam, genel nüfusun yüzde 1.94'üdür.

3 Fırat Aydınkaya, '1880'den 1915'e: Kürt- Ermeni Hinterlandındaki Kısmi Soykırım ve Soykırımdaki Kürt İştiraki Üzerine', 'Utanç ve Onur' Evrensel Yayın içinde.

Bunun en çarpıcı örneği 1915 Ermeni Tehciri'nin kitlesel bir katliama dönüşmesi sürecinde, Nakşibendi grupların büyük çoğunluğunun bu katliamlarda son derece aktif rol almasıdır.

Burada kısaca anlatmaya çalıştığımız tarihsel sürecin ardından yeni kurulan Cumhuriyet'in Nakşibendiliğe ve Nakşibendilerin temsil ettiği değerlere deyim yerindeyse 'savaş açması' Nakşibendilerde tam bir şok etkisi yarattı. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, 1950'ye kadar illegal yeraltı örgütlenmesiyle varlığını korumak zorunda kalmış olması, Osmanlı'nın son döneminde devletin yanında olmuş olan Nakşibendiler için büyük bir şok etkisinin yanı sıra aldatılmışlık ve ihanete uğramışlık duygusu da yarattı. İşte böyle bir tarihsel sürecin ardından 1950'lerden günümüze uzanan süreç, Nakşibendi cemaatler için adım adım 'devletle yeniden barışma' süreci oldu.

1950'lerden günümüze kadar yaşanan süreci aşağıda tek tek inceleyeceğimiz beş büyük Nakşibendi cemaati bağlamında ele alacağız. Bunun nedeni bu ana grupların dışında kalan Nakşibendi cemaatlerin Türkiye siyasetini merkezi olarak etkileme gücünün olmamasıdır.[4] Her birinin bağlılarının milyonlarla ifade edildiği aşağıda belirtilen gruplar, kendileri dışında kalan yerel Nakşibendi gruplar üstünde de 'çarpan etkisi' oluşturmaktadırlar. Bu beş büyük Nakşibendi cemaatin siyasi tercihleri, kendilerinin dışında yerelde bağımsız olarak örgütlenen dar bir tabana hitap eden Nakşibendi cemaatlerin tabanında da karşılık bulmaktadır.

4 Örgütlenmeleri yerel düzeyi aşamayan tarikatlar, bölgenin yerel otoriteleri üstünde bir baskı grubu oluşturmaktadır. Örneğin Kayseri ve civarındaki Yahyalı cemaati, Kayseri'de büyükşehir belediyesi seçimlerinde, ilçelerdeki belediye seçimlerinde ve parlamento seçimlerinde Kayseri milletvekillerinin belirlenmesinde yüzde 20 civarında bir oy potansiyeline sahiptir. Kürt nüfusun yoğun olduğu doğu ve güneydoğu şehirlerinde de benzer örneklere rastlanmaktadır.

İskenderpaşa Cemaati

İskenderpaşa Cemaati, Nakşibendiliğin Türkiye'de 1950'lardan bu yana siyaseten gittikçe güçlenen kollarından biri oldu. Cemaatin kurucusu Mehmet Zahit Kotku (1897-1980), uzun yıllar İstanbul Fatih'teki İskenderpaşa Cami'sinde imamlık görevi yaptı ve ölümüne kadar da bu görevini sürdürdü. Cemaatine İskenderpaşa Cemaati adı verilmesinin de nedeni budur.

Kotku, özellikle 1950'li ve 1960'lı yıllarda dönemin gelecek vadeden dindar üniversiteli gençlerini etkilemesiyle tanındı ve dikkatleri çekti. Bunların arasında daha sonra Refah Partisi'nin lideri olan ve başbakanlık da yapacak olan Necmettin Erbakan da vardı. İskenderpaşa Cemaati'nin 1970'lerde ve daha sonrasında en etkili Nakşibendi cemaatlerden birisi olmasında bunun çok büyük etkisi vardır.

Necmettin Erbakan'ın 1960'ların sonunda kurduğu Milli Nizam Partisi 12 Mart 1971 askeri darbesinden sonra kapatıldı. 1970'lerin başında kurduğu Milli Selamet Partisi (MSP) 12 Eylül 1980 askeri darbesinde kapatıldı. 1980'lerde kurduğu Refah Partisi ise 28 Şubat sürecinde 1998'de kapatıldı. Tüm bu tarihsel süreçte özellikle Mehmet Zahit Kotku'nun 1980'deki ölümüne kadar İskenderpaşa Cemaati, Necmettin Erbakan'ın siyasi liderliğindeki partilere verdiği koşulsuz destekle tanındı. Erbakan'ın kurduğu tüm bu partilerin kadrolarında da İskenderpaşa Cemaati bağlılarının önemli bir ağırlığı oldu.

Mehmet Zahit Kotku'nun 1980'deki ölümünün ardından damadı Mahmud Esad Coşan İskenderpaşa Cemaati'nin başına geçti. Türk-İslam Edebiyatı dalında profesör olan Coşan, 1987'de emekli oluncaya kadar Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bu kürsünün anabilim dalı başkanlığı görevini sürdürdü. Coşan, emekliliğinin ardından İskenderpaşa Cemaati'nin genişlemesi ve güçlenmesi için hem

Türkiye'de hem de Türk işçilerinin bulunduğu ülkelerde yoğun bir faaliyete girişti. Bu dönem, Necmettin Erbakan'ın başında bulunduğu Refah Partisi'nin(RP) de güçlendiği yıllar oldu. Bir başka deyişle RP güçlenirken İskenderpaşa Cemaati de güçleniyordu.

Ancak 28 Şubat sürecinde[5] RP'nin kapatılmasıyla birlikte diğer tarikatlar üstündeki baskıların artmasına paralel olarak İskenderpaşa Cemaati üstündeki devlet baskısı da arttı. Bunun üzerine Avustralya'ya giden Esad Coşan bir trafik kazası sonucunda 2001'de öldü.

Coşan'ın cemaatin liderliğini yürüttüğü yıllar boyunca yani 1980'lerden 2001'e kadar RP lideri Erbakan'la inişli çıkışlı zaman zaman gerilimli bir ilişkisi oldu. Bunun en büyük nedeni hem Coşan'ın hem de Erbakan'ın benmerkezci eğilimleridir. Erbakan'ın kendisinin şeyhi olan Mehmet Zahit Kotku'ya gösterdiği bağlılığı ve ilgiyi aşağı yukarı kendi yaşıtı olan Kotku'nun damadı Esad Coşan'dan esirgediğini söylemek mümkündür. Bir başka deyişle, Coşan Kotku'nun varisi olarak Erbakan'dan aynı saygıyı bekledi ama hiçbir zaman bunu göremedi. Bu nedenle 1987 seçimlerinde İskenderpaşa Cemaati RP'yi hararetle desteklemiş olsa da 1990'lı yıllarda bu destek zayıflamış, bazen de tümüyle kesilmiştir.[6]

Esad Coşan'ın 2001'deki ölümünden sonra, yerine 1963 doğumlu oğlu Nureddin Coşan geçti. Bu dönem, RP geleneğinden gelen Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki AK Parti'nin yükseliş yılları oldu. Halen İskenderpaşa Cemaati'nin liderliğini sürdüren Nureddin Coşan Ankara İmam Hatip Lisesi'ni bitirdikten sonra Suudi Arabistan'da

5 Dönemin Refah Partisi lideri Necmettin Erbakan'ın başbakan olduğu merkez sağ bir parti olarak tanımlanan Doğru Yol Partisi'nin lideri Tansu Çiller›in dışişleri bakanı olduğu hükümete karşı 28 Şubat 1997'de olağanüstü toplanan Millî Güvenlik Kurulu toplantısı sonucu açıklanan kararlarla başlayan sürece 28 Şubat süreci denir. Yaşanan sürece 'postmodern darbe' de denilir. 'İrticayla mücadele eylem planı' ile anılan bu süreçte verilen kararlar ve yaptırımlarla tarikatlar ve cemaatlere karşı geniş kapsamlı bir yıldırma ve tasfiye operasyonu sivil ve askeri bürokrasi eliyle yürütülmüştür. 28 Şubat süreci, 3 Kasım 2002'de yapılan genel seçimlerde AK Parti'nin tek başına iktidar olmasıyla sona ermiştir.

6 1990'ların başında İskenderpaşa Cemaati, Turgut Özal'ın partisi ANAP'ı destekledi.

Arapça eğitimi, ABD'de ise işletme eğitimi aldı. Türkiye'ye döndükten sonra Cemaatin iktisadi ve sosyal kuruluşlarının yönetimini üstlenen Coşan, babasının ölümünden sonra onun vasiyeti üzerine İskenderpaşa Cemaati'nin liderliğini üstlendi.

Nureddin Coşan'ın döneminde İskenderpaşa Cemaati AK Parti'ye açık destek verdi. Bu desteğin karşılığını da aldı.[7] 28 Şubat sürecinden diğer pek çok cemaat gibi sosyal ve ekonomik yönden zarar gören İskenderpaşa Cemaati, AK Parti döneminde oldukça güçlendi. Hakyol Vakfı, Asfa Eğitim Kurumları, Server Holding gibi İskenderpaşa Cemaati'ne bağlı kurumlar, AK Parti iktidarı döneminde yani 2002'den günümüze istikrarlı bir şekilde güçlendiler.

Özellikle son yıllarda Gülen Cemaati'yle AK Parti arasındaki kavgada diğer tüm cemaatler gibi AK Parti'nin yanında yer alan İskenderpaşa Cemaati bu süreçten de ekonomik ve sosyal olarak karlı çıkmıştır. Hem ekonomik yaşamda hem de bürokraside Gülen Cemaati'nden boşalan yerlere diğer cemaatler gibi İskenderpaşa Cemaati de talip olmuş ve bunda da diğer cemaatler gibi belli bir pay almıştır.

Halen Sağlık Bakanı olan Fahrettin Koca'nın İskenderpaşa Cemaati'ne yakın olduğu kamuoyunda bilinen bir gerçek. Koca'nın sahibi olduğu Medipol Hastaneleri de AK Parti döneminde hızla gelişen bir iktisadi teşekkül olma özelliği taşıyor. Bu gruba bağlı olarak 2009'da kurulan Medipol Üniversitesi de yine aynı gruba bağlı, son yıllarda hızla gelişen bir eğitim kurumu olarak ön plana çıkıyor.

7 AK Parti'nin ilk kez girdiği ve tek başına iktidar olduğu 3 Kasım 2002 seçimlerinin ardından kılınan ilk Cuma namazını AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Ankara Dikmen'deki Mehmet Zahit Kotku Camisi'nde kılarak İskenderpaşa Cemaati'ne ne kadar önem ve değer verdiğini sembolik olarak gösterdi.

İsmailağa Cemaati

Nakşibendi tarikatının İstanbul merkezli bir başka cemaati ise İsmailağa Cemaati'dir. Cemaatin liderliğini Mahmut Ustaosmanoğlu yapmaktadır. Cemaat adını İstanbul Fatih'te Çarşamba semtinde bulunan İsmailağa Camisi'nden almaktadır. Mahmut Ustaosmanoğlu, bu camide 1954'te imam olarak göreve başladı ve 1997'de emekli olana kadar görevini sürdürdü.

Ustaosmanoğlu'nun görevde bulunduğu 1954-1997 yılları arasında oluşan İsmailağa Cemaati, özellikle giydikleri kıyafetlerle tanınıyor. Erkeklerin başlarına sarık sarıp, cüppe ve şalvar giydikleri, sakal bıraktıkları İsmailağa Cemaati'ne bağlı kadınlar da siyah çarşaf giyiyorlar. Cemaate giren erkek ve kadınlara yapılan ilk tavsiyelerden birisi kıyafetlerini değiştirmeleri oluyor.

Diğer tarikatlar gibi eğitim faaliyetlerine özel önem veren İsmailağa Cemaati'ne bağlı özel okullar, Kuran Kursları, basın-yayın organları gibi çeşitli kurumlar vardır. Cemaat adının duyulduğu 1970'li yıllardan bu yana ağırlıklı olarak alt orta sınıflar özellikle küçük ve orta ölçekli işletme sahipleri içerisinde örgütlendi. 2002'ye kadar RP geleneğini temsil eden partilere oy veren İsmailağa Cemaati, 2002'den bu yana AK Parti'yi destekliyor. Diğer cemaatler gibi İsmailağa Cemaati de özellikle 2010'larda başlayan AK Parti-Gülen Cemaati arasındaki çatışmada AK Parti'den yana tavır koydu ve bunun karşılığını da bugün alıyor.

Cemaatin son yıllarda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet kurumlarında hızla örgütlendiği gözlemleniyor. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İmam Hatip Liselerinde de İsmailağa Cemaati'nin günden güne artan bir ağırlığının olduğu biliniyor. Bunun dışında ekonomik yaşamda holding düzeyinde örgütlenmiş büyük ölçekli ekonomik kurumları şimdilik olmasa da küçük ve orta ölçekli

işletme sahibi cemaat mensuplarının özellikle devlet desteğiyle işlerini büyütmekte oldukları da biliniyor. Cemaatin merkezi kurumu olan İsmailağa Camii İlim ve Hizmet Vakfı, Bakanlar Kurulu'nun 2015'te aldığı kararla kamu yararına çalışan bir kuruluş olarak tanındı ve kuruma vergi muafiyeti getirildi. Bu kararın, AK Parti – Gülen Cemaati arasındaki çatışmanın zirveye çıktığı bir dönemde alınmış olması da İsmailağa Cemaati gibi yapıların bu çatışmadan faydalanmalarının çarpıcı bir örneğini oluşturuyor.

İsmailağa Cemaati'nin kurucusu Mahmut Ustaosmanoğlu'nun 90 yaşında ve sağlık sorunları olması nedeniyle cemaat içinde birbiriyle çekişen otonom gruplar var. Bu gruplar arasındaki gerilim zaman zaman suikastlarla da sonuçlanmaktadır. Aynı zamanda Ustaosmanoğlu'nun damadı olan ve veliahttı olarak gösterilen Hızır Ali Muradoğlu 1998'de uğradığı faili meçhul bir suikastla öldürüldü. 2006'da ise yine cemaatin önde gelen isimlerinden Bayram Ali Öztürk bir suikast sonucu öldürüldü. Bu kez tetiği çeken kişi yakalandı ama azmettirici ortaya çıkartılamadı. Zaman zaman patlak veren bu iç gerilime rağmen İsmailağa Cemaati içindeki olası bir iç hesaplaşma, günümüzde iktidar nimetlerinden faydalanıldığı için ertelenmektedir. Ancak cemaatin lideri Ustaosmanoğlu'nun ölümünden sonra bir çatışma ve bölünmenin olup olmayacağını şimdiden söylemek zor.

Erenköy Cemaati

İstanbul merkezli üçüncü Nakşidendi cemaati adını İstanbul'un Asya yakasında yer alan Erenköy semtinden alıyor. Cemaatin kurucusu Mahmut Sami Ramazanoğlu, 1955'te Erenköy'deki Zihni Paşa Camisi'nde imam olarak görev yapmaya başladı ve 1979'da Suudi Arabistan'a gidene kadar da bu cami çevresinde örgütlendi. Ramazanoğlu, 1979'da gittiği Suudi Arabistan'da 1984'te vefat etti. Dini ve tasavvufi konulardan yayınlanmış pek çok kitabı bulunan Ramazanoğlu'nun sağlığında halife

yani kendi temsilcisi olarak tayin ettiği Hacı Hasan Efendi Kayseri'de cemaati örgütlemeyi sürdürürken, cemaatin İstanbul'daki merkezinin başına Musa Topbaş geçti, ancak Erenköy Cemaati dört kişilik bir heyet tarafından idare edildi. Her ne kadar cemaatin merkezi İstanbul'da olsa da başta Kayseri olmak üzere Türkiye'nin pek çok şehrinde vakıflar, ilk ve orta öğretim kurumları ve basın yayın organları vasıtasıyla örgütlenen cemaat ağırlıklı olarak orta ve üst orta sınıflarda taraftar toplamıştır.

Cemaatin liderliğini halen Osman Nuri Topbaş yapmaktadır. Babası Musa Topbaş'ın 1999'da ölümü üzerine cemaatin liderliği üstlenen Osman Nuri Topbaş, selefleri gibi medyada görünmekten hoşlanmıyor. Bu bağlamda Topbaş ailesine dikkat çekmek gerekiyor. Aslen Konyalı olan, 1oo yıldır uzun bir zamandır İstanbul'a yerleşen ve başta tekstil olmak üzere farklı sanayi kollarında pek çok işletmeye sahip olan Topbaş ailesinin fertlerinden Mustafa Latif Topbaş ve Ahmet Afif Topbaş, Türkiye'nin en zengin işadamları arasında kabul ediliyor. 1980'li yıllarda Turgut Özal ve ANAP'ın iktidarda olduğu dönemde aynı aileden Eymen Topbaş, uzun bir süre ANAP İstanbul İl başkanlığı yaptı. Mustafa Latif Topbaş ise halen Cumhurbaşkanı Erdoğan'a en yakın işadamlarından biri olarak gösteriliyor.

Erenköy Cemaati'ne bağlı pek çok vakıf ve kuruluş arasında Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, Muradiye Vakfı ve İLEM (İlmi Araştırmalar Merkezi) en aktif ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kurumlar olarak öne çıkıyor. Örneğin Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve Afrika başta olmak üzere 30'u aşkın ülkede yaklaşık 25 yıldır eğitim, basın yayın ve sosyal kültürel faaliyetler yürütüyor. Bu bilgiler cemaate yakın internet sitelerinde ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor. Vakıf bünyesinde 30'u aşkın ülkede ilahiyat ve dengi fakülteler, öğretmen okulları, imam hatip lisesi dengi okullar, Kuran kursları, öğrenci yurtları, kreşler ve yetimhanelerden oluşan 135

kurum faaliyet gösteriyor. Bu kurumlardan yaklaşık 50 bin öğrenci faydalanmaktadır. Cemaate bağlı vakıflar aracılığıyla halen 30 civarında ülkeden beş bine yakın öğrenci Türkiye'de vakfın eğitim kurumlarında öğrenim görmektedir.

Erenköy Cemaati, 1980'li yıllarda Turgut Özal'a ve ANAP'a yakın durmakla birlikte her zaman RP geleneğiyle de bağlarını sürdürmüştür. 2002'den bu yana AK Parti'yi destekleyen Erenköy Cemaati, özellikle son yıllarda AK Parti ve Gülen Cemaati arasındaki mücadelede AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan safında yer aldı ve siyasi iktidarda bunu karşılıksız bırakmadı. Erenköy Cemaati'ne bağlı iktisadi teşekküllerin aldıkları direkt ya da dolaylı devlet desteğinin artmasına paralel olarak, cemaat mensuplarının bürokraside hızla yükseldikleri de kamuoyunda sık sık dile getiriliyor. Öte yandan Türkiye'nin en büyük ve en yaygın perakende satış mağaza zincirlerinden biri olan BİM'in de Topbaş ailesine, dolayısıyla Erenköy Cemaati'ne ait olduğunu da belirtelim. Türkiye genelinde yüzlerce mağazası olan BİM'in 2018 yılı net kârının 1.25 milyar TL olması Erenköy Cemaati'nin nasıl bir ekonomik güce sahip olduğunun kanıtlarından sadece birisi.[8] Cumhurbaşkanı Erdoğan'a bağlılıkları ve yakınlıklarıyla bilinen Erenköy Cemaati'nin dergisi olan Altınoluk'ta yazılar yazan gazeteci yazar Ahmet Taşgetiren'in Erdoğan'a yönelik eleştirilerinden sonra Altınoluk'taki yazılarına son verilmesi de Erenköy Cemaati'nin Erdoğan'a yakınlığa ne kadar önem verdiğini gösteriyor.[9]

8 Türkiye'nin en yaygın ve en büyük perakende mağaza zincirlerinden birisi olan BİM, 2018 yılsonu itibariyle 6672 mağaza sayısına ulaştı. BİM, Türkiye dışında da mağazalar açmayı sürdürüyor; Fas'ta 442, Mısır'da ise 300 BİM mağazası bulunmaktadır.

9 Gazeteci – yazar Ahmet Taşgetiren AK Parti tabanında ve İslami çevrelerde oldukça ünlü bir isim. Taşgetiren, Eylül 2017'de köşe yazıları yazdığı Star gazetesinden ayrıldı. Taşgetiren'in 2013 – 2017 arasında yazılar yazdığı, hatta bir dönem başyazarlığını da yaptığı Star gazetesi AK Parti'ye en yakın medya kuruluşlarından biri. Taşgetiren şu anda AK Parti yönetimine eleştirel tutumuyla bilinen Karar gazetesinde köşe yazıları yazıyor. Taşgetiren, Kürt sorununa çözüm sürecinde 2013'te oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti'nde İç Anadolu Bölgesi heyeti başkanlığını yapmıştı.

Menzil Cemaati

Nakşibendi tarikatının en güçlü kollarından birisi olan Menzil Cemaati adını Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan Adıyaman'ın Kahta ilçesindeki Menzil köyünden alıyor. Cemaatin kurucusu Abdülhakim Erol, 1902'de Siirt'in Baykan ilçesinden dünyaya gelmiş ama daha sonra Menzil'e yerleşerek cemaatini burada kurup büyütmüştür. Abdülhakim Erol'un 1972'de vefat etmesinin ardından oğlu Muhammet Raşit Erol yerine geçmiş, onun 1993'teki ölümünden sonra da yerine Abdülbaki Erol geçmiştir. Yaklaşık 100 yıllık tarihi boyunca cemaatin merkezi bugün de olduğu gibi Menzil köyü olmuştur.

Günümüzde cemaat mensuplarının sayısının resmi olarak bilinmesi mümkün olmasa da bir milyon ilâ iki milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir. Menzil Cemaati en geniş tabana sahip Nakşibendi cemaati olarak tanınıyor. Türkiye'nin hemen hemen tüm şehirlerinde örgütlenen cemaatin Menzil'de oturan şeyhini görmeye her gün yaklaşık 15 bin kişi gelmektedir. Bu nedenle köyün yakınına bir otobüs terminali yapılmıştır. Köy adeta dev bir kompleksi andırmaktadır.

Tabanının genişliğine rağmen diğer Nakşi cemaatlerine göre toplumun alt sınıflarında örgütlenen Menzil Cemaati bununla birlikte özellikle son yıllarda hem sosyo ekonomik olarak gelişmekte hem de bürokrasideki gücünü artırmaktadır.

AK Parti'nin kurucu kadroları arasında yer alan Menzil Cemaati'ne yakınlığıyla bilinen Recep Akdağ, 2002-2013 yılları arasında kesintisiz olarak 11 yıl Sağlık Bakanlığı görevinde bulundu. Bu dönemde Menzil Cemaati de Sağlık Bakanlığı içinde ciddi biçimde örgütlendi. Menzil Cemaati'nin bakanlıktaki örgütlenmesi kamuoyunda tartışılmaya başlayınca görevden alınan Akdağ, üç yıl aradan sonra 2016'da Binali Yıldırım'ın başbakanlığında kurulan hükümette yeniden sağlık bakanı

olarak görev aldı. 2016-2017 arasında yeniden Sağlık Bakanlığı görevinde bulunan Akdağ, Cumhurbaşkanı Erdoğan'In kabinesinde kendisine yer bulamadı. Sağlık Bakanlığı günümüzde yukarıda da ifade ettiğimiz gibi İskenderpaşa Cemaati'ne yakınlığıyla bilinen Fahrettin Koca'ya geçmiş durumda. Bu değişikliğin de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın cemaatler arasındaki dengeyi gözetmeye çalışmasının sonucu olduğu kamuoyunda dile getiriliyor. Bir başka deyişle Cumhurbaşkanı Erdoğan, Menzil Cemaati'nin Sağlık Bakanlığı'ndaki gücünün belli ölçüde de olsa kırılmasının yolu bir başka Nakşi cemaatinin mensubunu bakanlığa getirmekte buldu.

Türkiye'nin güneydoğusunda, Kürt nüfusunun en yoğun olduğu bir bölgede merkezinin bulunmasına rağmen Menzil Cemaati 2002'ye kadar Türk milliyetçisi partilere ve siyasilere yakın durdu. Ancak 2002'den bu yana AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı destekleyen Menzil Cemaati, geçen 17 yılda sosyal ve ekonomik olarak önemli bir gelişme kaydetti. Cemaatin dini kitaplarının son derece yaygın bir şekilde basım, yayım ve dağıtımını yapan basın yayın organlarının yanı sıra Semerkand TV adlı bir de televizyon kanalı bulunan, Suudi Arabistan'a yönelik hac organizasyonları için kurduğu turizm şirketlerinin de oldukça yüksek ciroları olduğu biliniyor. Cemaat, Türk işçilerinin olduğu ülkelerde de örgütlenmeye çalışıyor.

Cemaatin adının en çok tartışma konusu olduğu alan ise bürokraside özellikle son yıllarda gittikçe güçleniyor olması. Sağlık Bakanlığı dışında, Gülen Cemaati kadrolarının tasfiye edilmesi sürecinde yargıda Menzil Cemaati'nin ciddi bir kadrolaşma düzeyine ulaştığı kamuoyunda sık sık gündeme geliyor. Bu iddiaların doğruluk derecesinin ne olduğunu kestirmek zor olsa da Gülen Cemaati'nin bıraktığı boşluğu doldurmak konusunda diğer cemaatler kadar Menzil Cemaati'nin de çaba sarf ettiğini düşünebiliriz.

Işıkçılar Cemaati

Kamuoyunda Işıkçılar Cemaati olarak bilinen, günümüzde ise İhlas Holding'le tanınan cemaatin kurucusu emekli eczacı albay olan Hüseyin Hilmi Işık'tır. İstanbul'da 1911'de doğan Hüseyin Hilmi Işık, askeri okullarda eğitim alırken devlete yakınlığı ve Türk milliyetçiliğine sempatisiyle bilinen Nakşibendi Şeyhi Abdülhakim Arvasi'den dersler almış, albay olarak emekli olduktan sonra 1966'da İstanbul'da önce Işık Kitabevi'ni, ardından da Hakikat Kitabevi'ni kurmuştur. Hüseyin Hilmi Işık'ın damadı Enver Ören ise kendisiyle zorunlu askerliğini yaptığı yıllarda tanıştı, ondan dersler aldı ve kızıyla evlendi. Ören, 1970'de günümüzde halen çıkmakta olan Türkiye gazetesini kurdu. Işıkçılar Cemaati de bu gazete etrafında örgütlendi. Türkiye'nin en ücra kasabalarına kadar gazetenin büroları kuruldu. Hüseyin Hilmi Işık'ın kitapları Türkiye gazetesi büroları aracılığıyla dağıtıldı. Enver Ören 1975'te İhlas Vakfı'nı kurdu. Bu vakıf 1993'te inşaat, medya, otomotiv, meşrubat, gıda, ev aletleri ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren İhlas Holding adıyla şirketleşti. Aynı yıl İhlas Haber Ajansı ve TGRT (Türkiye Gazetesi Radyo ve Televizyonu) adlı medya kuruluşları da İhlas Holding bünyesinde faaliyete başladı. 1995'te İhlas Holding bünyesinde kurulan İhlas Finans'a 2001'de yaşanan bankacılık krizinde BDDK (Bankacılık Devlet Denetleme Kurulu) tarafından el konuldu. İhlas Finans'a para yatırmış bulunan aşağı yukarı 75 bin kişi o tarihten bu yana paralarını alamadılar. İhlas Finans'la ilgili davalar da halen sürmekte olup, bu süreç Işıkçılar Cemaati'nin kamuoyunda oldukça büyük itibar kaybına neden olmuştur. Buna rağmen cemaat varlığını günümüze kadar sürdürmüş, İhlas Holding cemaatin adeta çatı kuruluşu haline gelmiştir. Enver Ören'in 2013'teki ölümünün ardından oğlu Mücahit Ören hem cemaatin hem de İhlas Holding'in başına geçmiştir.

Işıkçılar Cemaati kurulduğu 1960'lardan 2000'li yılların başına kadar merkez sağ partilere yakın durmuş, RP geleneğinden gelen partilere ise mesafesini korumuştur. 2002'de AK Parti'nin iktidara gelmesinin ardından yıllar içinde Işıkçılar Cemaati'yle AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan arasındaki buzlar erimiş, İhlas Holding özellikle son yıllarda ciddi bir yükselişe geçmiştir. Cemaat, Enver Ören'in liderliği döneminde dini bir cemaatten çok bir şirket havasına büründüğü için her dönemde siyasi iktidarla yakın olmaya özel gayret gösterdiler. Dolayısıyla günümüzde AK Parti'yi desteklemeleri gayet anlaşılır bir tablodur. Ancak AK Parti-Gülen Cemaati kavgasının yaşandığı son yıllara kadar siyasi iktidardan istediği ölçüde destek göremeyen Işıkçılar Cemaati ve İhlas Holding son yıllarda aradaki mesafeyi önemli ölçüde kapatmayı başarmış görünüyor.

Nurcular

Çalışmamızda Nakşibendilerden sonra inceleyeceğimiz ikinci ana grup olan Nurcuları anlamak için Said Nursi'nin hayat hikâyesinden ve kendisi için benimsediği misyondan başlayalım. 1878'de Kürt nüfusun yoğun olduğu bugünkü Türkiye'nin doğusunda yer alan Bitlis şehrinin Hizan ilçesine bağlı Nors köyünde dindar bir Kürt ailesinin çocuğu olarak dünyaya gelen Said Nursi, çocukluğundan itibaren dönemin Kürt coğrafyasında oldukça etkili olan medreselerde eğitim almaya başladı. Üstün zekâsı ve güçlü hafızasıyla çok küçük yaşta dikkat çeken Said Nursi'nin ünü sadece Kürt coğrafyasında yayılmakla kalmadı. Dönemin başkenti İstanbul'da Osmanlı Sarayı'nda da Nursi'nin adı duyuldu. İstanbul'a davet edilen Nursi, dönemin Osmanlı yöneticilerine amacının Van'da Medresettüz Zehra adlı bir üniversite kurmak olduğunu ifade etti. Nursi'ye göre bu üniversite, Osmanlı'da Kürtlerin yoğun yaşadığı coğrafyada din bilimleri ile doğa bilimlerinin birlikte öğretildiği, Müslüman Kürt gençlerinin eğitim düzeyinin yükselmesine

katkıda bulunacak bir eğitim kurumu olacaktı. Osmanlı yönetimi, Kürt ayrılıkçılığının tohumlarının bu üniversitede atılabileceği endişesiyle bu öneriye sıcak bakmadı. Üstelik Said Nursi bu görüşlerinden ötürü İstanbul'da kısa süre hapiste kaldı. Dönemin sultanı II. Abdülhamit'in otoriter, baskıcı yönetimini eleştiren Said Nursi, II. Meşrutiyet'in ilanını destekledi. 1908'de ülkenin meşruti demokrasiyle yönetilmesi gerektiğini savundu. Ancak kısa sürede Nursi'nin iktidardaki İttihat ve Terakki Partisi'yle de arası bozuldu. İttihat ve Terakki'nin baskıcı ve Türk milliyetçiliğini esas alan, dine mesafeli yönetimi Said Nursi'nin tepkisini çekti. I. Dünya Savaşı'nda Ruslara karşı doğu cephesinde savaşan Said Nursi'nin 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'yle arası da en başından beri iyi olmadı. Cumhuriyet'in Kemalist tek parti rejimine de tıpkı İttihat ve Terakki'ye olduğu gibi mesafe alan Nursi, 1925 yılında yaşanan Şeyh Said İsyanına destek vermemesine rağmen şüpheli bulundu ve 8 yıl Türkiye'nin batısındaki Burdur, Isparta ve Barla şehirlerinde zorunlu ikamete tabi tutuldu. Bu yıllarda Nur Risaleleri (Risale-i Nur) adlı toplamı 12 cildi bulan eserini yazmaya başladı.

Nur Risaleleri günümüzde Nurculuk akımını diğer İslami akımlardan ayıran temel referansıdır. Nurculuğu diğer dini akımlardan ayrıştıran ve bir tarikat olarak tanımlamamıza nedeni de Nur Risalelerine Nurcular tarafından yüklenilen anlamla ilgilidir. 1920'lerde başlayıp 1950'lere kadar yazmayı sürdürdüğü eseri Nur Risaleleri için Said Nursi "Kuran'ın çağdaş yorumu" ifadesini kullanmıştır. Ona göre 20. yüzyılda Kuran'ı anlamak için Nur Risaleleri'ni okuyup, anlamak gerekmektedir. Nursi, Nur Risaleleri'nin kendisine ilahi bir güçle yazdırıldığını da iddia etmektedir. 1930'larda vefat ettiği 1960'a kadar Nur Risaleleri'nin toplumda yayılması için büyük gayret gösteren Said Nursi, bu eserin temel amacını Müslümanların imanını kurtarmak olarak tanımlamıştır. Bir başka deyişle Nursi'ye göre çağımızda Müslümanların imanlarını korumaları için Nur Risaleleri'ni okumaları gerekmektedir.

Nursi'nin "iman" vurgusu aslında günümüzde de çok tartışılan bir konunun teolojik-politik arka planını oluşturuyordu. Said Nursi, Nur Risaleleri'nde gelecek yıllarda yetişecek imanlı kuşakların devlet yönetimine geleceği, böylece ülkenin ve toplumun modern çağın gerekliliklerine cevap veren İslami bir yönetime kavuşacağı vurgusunu yapar. Nursi için bu bir vurgudan öte adeta kehanetsel bir öngörüdür. Nursi, gelecekte hem dini bilimler hem de doğa bilimleri alanında iyi yetişmiş imanlı kuşakların Türkiye'de ve İslam dünyasında iktidara geleceğine inanır. İşte bu düşünce, günümüzde Gülen Cemaati bağlamında çok tartışılan "devlete sızma", "devleti ele geçirme" tartışmalarında sık sık gündeme gelmektedir. Aşağıda Gülen Cemaati'ni değerlendirirken bu konuya tekrar döneceğiz.

Türkiye'nin çok partili sisteme geçtiği 1950'ye kadar Nur Risaleleri nedeniyle "gericilik propagandası" suçlamasıyla devletin baskısına maruz kalan Said Nursi, hakkında açılan davalara ve zaman zaman cezaevine düşmesine rağmen Nur Risaleleri'ni yazmaktan ve onları çoğaltmaktan geri durmadı. Bu dönemde Said Nursi'nin çevresinde Nur Risaleleri öğrencileri olarak tanımladığı kadrolar da oluşmaya başladı. 1950'lerde çok partili sistemle birlikte, inanç ve ifade özgürlüğünün görece genişlemesi, Said Nursi ve Nur Risaleleri'nin ününün Türkiye'nin dört yanında hızla tanınmasına neden oldu. 1950 – 60 arasında iktidarda olan Demokrat Parti (DP) ve Başbakan Adnan Menderes, oluşan görece inanç ve ifade özgürlüğü ortamı nedeniyle Said Nursi'nin övgülerini aldı. Nursi'nin DP ve Menderes'e yönelik bu övgüleri aşağıda aktaracağımız gibi Nurcular arasında farklı tartışmalara neden oldu. Bu dönemde Said Nursi aktif siyasete karışmasa da çevresinde toplanan Nurcu kitlelerin o dönemde DP'ye destek verdikleri biliniyor. Nurcu gruplar da bu desteği hiçbir zaman saklamadılar.

Said Nursi, 1960'da çıktığı bir yurt gezisi sırasında Urfa'da vefat edip gömüldüğünde arkasında 12 ciltlik eseri Nur Risaleleri ve resmi bir veri olmasa da sayıları bir milyonun üstünde olan Nurcuları bıraktı. Nurcular, Said Nursi'nin de ifade ettiği gibi Nur Risaleleri'nin çağın Kuran yorumu olduğuna, Said Nursi'ye ilahi bir şekilde yazdırıldığına ve Said Nursi'nin de içinde yaşadığımız çağda insanları aydınlatması için ilahi olarak gönderilmiş bir şahıs olduğuna inandılar. İşte, Nurcuları pek çok dini grup ve akımdan ayıran, onlara uluslararası literatürde 'cult' olarak geçen, bu çalışmada tarikat olarak ifade ettiğimiz tamının içine sokan da bu tutumdur.

Yeni Asya Cemaati

Gruba adını veren Yeni Asya gazetesi 1970 yılında çıkmaya başlamış olsa da Yeni Asya grubu aslında diğer Nurcu grupların kendisinden ayrıldığı ana gövde özelliğini taşımaktadır. Halen grubun liderliğini yapmakta olan Mehmet Kutlular 1938 doğumludur. Risale-i Nur'larla zorunlu askerlik görevini yaptığı sırada tanışan Kutlular, zaman içerisinde Nurcuların lideri olmuştur. 1970'de Yeni Asya gazetesinin çıkmaya başlamasıyla birlikte gazetenin ismi cemaatle bütünleşirken, Nurculuk içerisinde bölünmeler de yine bu dönemde başlamıştır. 1950'lerde Adnan Menderes'in Said Nursi'ye karşı olumlu bir tutum takınmasını gerekçe göstererek DP çizgisinde faaliyet gösteren merkez sağ partilere destek veren Yeni Asya Cemaati'nin RP çizgisindeki partilerle arası hiçbir zaman iyi olmamıştır. Öyle ki AK Parti'nin ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gizli gündeminin çoğulcu demokratik rejim yerine RP çizgisinin tek parti rejimi olarak Türkiye'ye hâkim olması olduğunu, AK Parti'nin kurulduğu ve iktidara geldiği 2000'lerin başından bu yana iddia etmektedirler. Cemaat, çoğulcu demokrasiden yana olduğunu her fırsatta belirtmiş, hatta 2000'lerde başlayan Türkiye'nin Avrupa Birliği müzakerelerini en çok destekleyen dini grup olarak dikkat

çekmiştir. Cemaat, Türkiye'nin AB reformlarına tam destek vermiş ve tüm reformların ivedilikle yapılması gerektiğini savunmuştur. Yeni Asya Cemaati'ni günümüzde diğer Nurcu gruplardan ve hatta diğer dini cemaatlerden ayıran belirgin bir özelliği vardır. 2011'de başlayan AK Parti-Gülen Cemaati mücadelesinde, Gülen Cemaati'ne yönelik hukuk devleti ilkelerine ters düşen uygulamalar yapıldığı nedeniyle AK Parti iktidarını eleştiren Yeni Asya Cemaati, bu nedenle AK Parti'yi destekleyen çevreler tarafından "FETÖ (Fethullahçı Terör Örgütü) destekçisi" olmakla suçlanmaktadır. Yeni Asya Cemaati, kendilerinden 1960'ların sonunda ayrılan ve kendi cemaatini kuran Fethullah Gülen'le 2010'lara kadar sert bir rekabet içinde olsa da günümüzde Gülen Cemaati mensuplarına karşı devletin uygulamalarını insan hakları ihlali olarak görüp eleştirmektedir. Öte yandan Yeni Asya Cemaati, Kürt sorununun müzakere yoluyla çözülmesini savunmakta 2013 – 2015 çözüm süreci tartışmalarına olumlu yaklaşmıştır.

Cemaatin en önemli faaliyet alanı yayıncılık faaliyetidir. Yeni Asya gazetesinin 50 bin civarında tirajı vardır. Bunun dışında Yeni Asya Yayınları'ndan kitap satışı yapılmaktadır. Risale-i Nır'ların basımının ve dağıtımının 2015'ten bu yana devlet tekeline geçmesinin ardından Yeni Asya Cemaati önemli bir gelir kaynağından olmuştur.[10] Yayıncılık faaliyeti dışında cemaatin en önemli gelir kaynağını Yeni Asya Vakfı'na yapılan bağışlar oluşturmaktadır. AK Parti iktidarıyla arasının kötü olması Yeni Asya Cemaati'nin sürekli kan kaybetmesine neden olmaktadır.

10 Temmuz 2014'ten Ocak 2016'ya kadar Kültür Bakanlığı, Nur Risaleleri'ne bandrol yasağı uyguladı. Bununla amaçlanan Gülen Cemaati'nin mali kaynaklarından birisini yok etmekti. Diğer Nurcu gruplardan gelen tepki üzerine Ocak 2016'da bu yasak kalktı.

Yazıcılar

Yazıcılar grubunu diğer Nurcu gruplardan ayıran en önemli özellik, Nur Risaleleri'nin Arap alfabesiyle Osmanlıca yazım kurallarına bağlı kalınarak, aslına sadık bir şekilde elle yazılması ve çoğaltılması gerektiğini savunuyor olmalarıdır. Yazıcılar grubunu Yeni Asya'dan ayrılmaya iten en önemli neden, Yeni Asya'nın Nur Risaleleri külliyatını Latin alfabesiyle ve matbaada çoğaltarak basmaya karar vermesi olmuştur. Yazıcılar grubu, 1970'lerin başında ayrı bir grup olarak örgütlenmeye karar verdiğinde Türkiye genelindeki Nurcuların önemli bir kısmının bu grupla hareket ettiği bilinmektedir. Grubun kurucu lideri 1899 doğumlu Hüsrev Altınbaşak, Said Nursi'nin en yakın öğrencilerinden biri olarak bilinir. Ölene kadar Said Nursi'nin yakınında kalan Altınbaşak "Nurculuk faaliyetleri" nedeniyle 1971-74 arasında üç yıl hapis yatmıştır. 1977'de vefat eden Altınbaşak'ın yerine herhangi bir karizmatik lider çıkmamış olsa da Yazıcılar, Türkiye genelinde önemli bir tabanı halen korumaktadırlar. Hayrat Vakfı ve Afia Gıda grubun en önemli kurumları olarak öne çıkmaktadır. AK Parti-Gülen Cemaati çatışmasında AK Parti'den yana tavır alan Yazıcılar, Fethullah Gülen'e dair uzun yıllardır en sert eleştiriler yönelten gruplardan biridir. Öte yandan Yazıcılar, Kürt sorunu çözüm süreci gibi konularda görüş belirtmemekte, siyasi iktidarın takip ettiği çizgiyi desteklemekle yetinmektedirler. Yazıcılar grubu son yıllarda yoğun Osmanlıca kursları faaliyetiyle de öne çıkmaktadır.

Okuyucular

Okuyucular, Yazıcılar grubundan farklı olarak Nur Risaleleri'nin Latin alfabesiyle basılmasını ve elle çoğaltılmasını benimsemişlerdir. Nur Risaleleri'ni adeta bir fetiş haline getiren grubun varlık nedeni, Risale-i Nur'un okunması ve yaygınlaştırılmasıdır. Yayıncılık faaliyeti dışındaki alanlarda ciddi bir varlık gösteremeyen grup, son yıllarda internet

aracılığıyla da Nur Risaleleri'nin yaygınlaştırılmasına çalışmaktadırlar. Grubun kurucusu Zübeyir Gündüzalp, Said Nursi'nin en yakın ve aynı zamanda en aktif öğrencilerinden birisi olarak tanınır. 1971'de vefat eden Gündüzalp'in aktif örgütçülüğü sayesinde belli bir gücü olan Okuyucular'ın günümüzde diğer gruplar kadar olmasa da belli bir gücü koruduğu gözlemlenmektedir. Apolitik tavrını 1970'lerden bu yana özenle koruyan Okuyucuların AK Parti-Gülen Cemaati çatışmasında da herhangi bir tavır almaları söz konusu olmamıştır.

Med Zehra

Sıddık Şeyhanzade ve İzzeddin Yıldırım'ın başını çektiği bir grup Nurcu, Yeni Asya grubunun Risale-i Nur'da tahrifat yaptığı gerekçesiyle, Said Nursi'nin Kürt kimliği ve Kürtlerle ilgili söylediklerinin sansürlendiğini iddia ederek, ana akım Nurculuktan 1971'de ayrıldılar. Bu grubun amaçlarından biri, Said Nursi'nin vasiyeti olan Türkiye'nin doğusunda yer alan ve nüfusunun çoğunluğunu Kürtlerin oluşturduğu Van şehrinde dini bilimlerin yanı sıra doğa bilimlerinin de öğreniminin yapıldığı bir üniversitenin kurulmasıydı. Grup, Said Nursi'nin 'Medresetü'z-Zehra' adını verdiği bu üniversitenin kurulması için çalışmalarını Med-Zehra Vakfı'nın bünyesinde halen sürdürmektedir. İzzeddin Yıldırım daha sonra bu gruptan ayrılarak Zehra adlı başka bir grup kurmuştur. Ancak bu grubun Med-Zehra'dan çok farklı görüşleri yoktur.

Med-Zehra grubu da diğer Nurcu gruplar gibi Risale-i Nur'u merkeze alan bir dini anlayışa sahiptir. Ancak öteki gruplardan farklı olarak ana hedefleri Türkiye'de Kürt sorununun çözümünde İslamî kanadı temsil eden bir taraf olmaya dönük çalışmalar yapmaktır. Bunu "Kürdistan'ın kurulması zorunluluktur. İslamî olması ideal olandır" şeklinde formüle etmektedirler.

Kürt nüfusun yoğun olduğu doğu ve güneydoğu şehirlerinde örgütlenmeye öncelik veren Med-Zehra grubu, kitleye yönelik propagandalarında Said Nursi'nin en büyük hayali olan ve Van'da kurulması öngörülen 'Medresetü'z-Zehra' projesini hayata geçirmeyi öne çıkarmaktadır. Bu gruba göre, bu üniversitenin Kürdistan'da kurulması Kürt toplumunun sosyal yapısında çok olumlu bir değişime neden olacak, eğitimsizlik sorunu çözülmüş olacaktır. Bir başka deyişle, bu üniversite Kürt Rönesans'ının başlangıcı olacaktır.

Bu görüşlerinden dolayı 1970'lerden 2010'lara kadar Med-Zehra grubunun hem devletle hem de diğer Nurcu gruplarla ilişkileri oldukça mesafeli olmuştur. Ancak AK Parti iktidarı döneminde Kürt sorununun çözümü doğrultusunda siyasi iktidara açık destek vermişlerdir. Ayrıca AK Parti-Gülen Cemaati gerginliğinde de siyasi iktidarın safında yer aldılar.

Med-Zehra grubu dindar Kürtler arasında ciddi bir tabana sahiptir. Hem Kürt nüfusun yoğun olduğu şehirlerde hem de yoğun Kürt göçü alan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi şehirlerde Med-Zehra grubunun dindar Kürtler arasında ciddi bir örgütlenmesi ve oy potansiyeli vardır. AK Parti'nin çözüm sürecine yoğunlaştığı dönemlerde Med-Zehra grubu AK Parti'yi desteklemiştir. Öte yandan Irak Kürdistanı Bölgesel Yönetimi'nin 2017'de yaptığı bağımsızlık referandumunda Mesud Barzani'yi ve KDP'yi destekleyen grup, bu referanduma karşı çıkan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı çok sert ifadelerle suçlamıştır.

Gülen Cemaati

Gülen Cemaati'nin halen hayatta olan lideri Fethullah Gülen 1941'de Türk milliyetçiliğinin ve muhafazakârlığının en güçlü olduğu şehirlerden birisi olan Erzurum'da dünyaya geldi. Eğitim düzeyi ilkokul olan Gülen, ilkokuldan sonra farklı din âlimlerinden dersler aldı. Erzurum'da

camilerde vaizlik yapan Fethullah Gülen, 1959'da Türkiye'nin en batısında yer alan Edirne şehrinde bir camiye imam olarak tayin edildi. 1959 – 1963 arasında Edirne'de cami imamı olarak görev yaptığı dönemde Nurculuğa geçen Gülen, Said Nursi'nin 1960'daki ölümünden önce kendisiyle tanışan son öğrencilerinden biridir. 1960'ların sonunda Nurculukta yaşanan bölünmede Fethullah Gülen de kendi cemaatini kurdu. 1966'dan 1971'e kadar vaiz olarak görev yaptığı İzmir ve Ege bölgesi, Fethullah Gülen için cemaatinin temellerini attığı bölge oldu. 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar ağırlıklı olarak İzmir ve Ege bölgesinde örgütlenen Gülen Cemaati'nin adı 1980'lere kadar çok fazla duyulmadı. O dönemde Gülen Cemaati, ülke genelinde sayısı oldukça fazla olan küçük ölçekli, yerel sayılabilecek dini cemaatlerden sadece birisiydi.

12 Eylül darbesinden sonra ise Gülen Cemaati'nin hızla genişlediği ve güçlendiği basında ve kamuoyunda sıkça dile getirilmeye başlandı. 1980'lerin ortalarında Gülen Cemaati'nin askeri okullarda örgütlendiği ve bu yolla ordu yönetimini ele geçirmeyi hedeflediğine dair haberler ve yorumlar basında yer almaya başladı. Bu dönemde, Başbakan Turgut Özal'la Fethullah Gülen arasındaki yakınlık da özellikle Özal muhalifleri tarafından sık sık dile getirildi. Fethullah Gülen Özal'la yakınlığını, 1970'lerde kendisinin İzmir'de camilerde vaaz verdiği dönemde, Özal'ın sık sık onun vaazlarını dinlemeye gelmesiyle açıklıyordu.

1990'ların başında İstanbul'a yerleşen Fethullah Gülen, Turgut Özal dışında Bülent Ecevit, Tansu Çiller gibi dönemin ünlü ve etkili siyasetçileriyle ilişkilerini iyi tutmaya özen gösterdi ve siyasetçilerden de olumlu karşılık buldu. Ancak "irtica tehlikesi"ni ülkenin en önemli gündem maddesi olarak gören ulusalcı çevrelerde ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetim kademelerinde Gülen ve cemaati en önemli tehdit unsurlarından birisi olarak görülüyordu. 28 Şubat 1997'de RP'nin

koalisyon ortağı olduğu hükümetin istifasıyla sonuçlanan ve ülkedeki tüm dini cemaatlere yönelik baskı ve sindirme politikasının TSK'nın isteği ve yönlendirmesiyle yürürlüğe konduğu dönemde, Fethullah Gülen 1999'da sağlık sorunları gerekçesiyle ABD'ye gitti ve halen de ABD'de yaşamaktadır. 2002'de AK Parti'nin iktidara gelmesiyle kesintiye uğrayan "28 Şubat dönemi" olarak tanımlanan 1997-2002 yılları arasında tüm dini cemaatlere yönelik baskıdan Gülen Cemaati de kısmen nasibini alsa da daha sonra yaşanan süreçten anladığımız kadarıyla bu dönemde bile Gülenciler güçlenmeyi sürdürdüler.

2002'de AK Parti'nin tek başına iktidara gelişi sonrası yaşanan gelişmeler, Gülen Cemaati'nin bugün geldiği noktayı anlamak açısından çok önemlidir. AK Parti ve lideri Erdoğan, aslında RP döneminden beri Gülen Cemaati'ne karşı mesafeli bir tutuma sahiptiler. Aslında bu mesafeli tutum, sadece AK Parti kadroları ve Erdoğan'da değil, Türkiye'de tüm İslami gruplarda vardı. Gülencilerin askeri okullarda, Emniyet teşkilatında, yargıda ve eğitim kadrolarında hızlı ve yaygın biçimde örgütlenmeleri diğer tüm dini cemaatler ve gruplar için bir tedirginlik unsuru oluşturuyordu. Gülenciler dışında kalan tüm dini yapılar adeta ileride neler olabileceğini öngörebiliyorlardı.

2002'de AK Parti ve Erdoğan iktidara geldikleri ilk yıllarda Gülen Cemaati'ne yönelik mesafeli tutumlarını korumaya çalıştılar. Ancak 2003-2004'te TSK komuta kademesinden, ulusalcı kesimden ve büyük ölçüde onların kontrolündeki dönemin CHP'sinden gelen sert muhalefet, beraberinde bir askeri darbe ihtimalini gündeme getirince, AK Parti bu koşullarda Gülen Cemaati'yle yakınlaştı. 2002-2003 döneminde daha sonraki yıllarda olduğu kadar olmasa da Gülencilerin ordu, emniyet ve yargıdaki güçleri AK Parti için önem kazandı. Tek başına iktidarda olsa da sivil ve askeri bürokrasi tarafından sert bir dirençle karşılaşan AK Parti için Gülenciler bürokrasideki güçleri itibariyle önemli ve değerli bir

müttefik haline geldiler. İlerleyen yıllarda Gülen Cemaati bu desteğinin karşılığını fazlasıyla aldı. Sivil ve askeri bürokrasiden hükümet eliyle aşama aşama tasfiye edilen AK Parti karşıtlarının yerini büyük çoğunlukla Gülenciler almaya başladı. 2010'a gelindiğinde Emniyet ve yargı bürokrasisi büyük ölçüde Gülencilerin kontrolüne geçerken, TSK içindeki çok daha gizli biçimde yürütülen Gülenci örgütlenmenin ne düzeyde olduğu çok bilinmiyordu.

2008 – 2010 arasında Emniyet ve yargı bürokrasisindeki Gülenciler tarafından TSK kadrolarına yönelik peş peşe açılan soruşturma ve davalar, TSK kadrolarında da önemli bir tasfiye yaşanmasına neden olurken, tasfiye edilen bu kadroların yerine kimlerin geçtiği konusunda da kamuoyunda tartışmalar sürüyordu. Ulusalcı kesimde TSK'nın tümüyle Gülen cemaatinin kontrolüne geçtiği iddia edilirken, AK Parti iktidarı bunu şiddetle reddediyordu. Her ne kadar bu iddiaları reddetse de Gülencilerin yükselişi, AK Parti iktidarı ve Erdoğan'ı 2010'ların başında ürkütmeye başladı.

2010'da yapılan ve yüzde 58 oyla kabul edilen anayasa değişikliği referandumunun ardından yargı bürokrasisinin tepe örgütü olan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tümüyle Gülencilerin eline geçti.[11] Bunun ardından AK Parti ve Gülen Cemaati arasında MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı) Müsteşarlığı krizi patlak verdi. Dönemin MİT Müsteşarı Emre Taner'in Mayıs 2010'da emekli olmasının ardından Gülen Cemaati yeni MİT Müsteşarı'nın kendilerine yakın bir isim olmasını istedi. Dönemin Başbakanı Erdoğan ise bunu reddetti. Yargı, Emniyet ve TSK'yla birlikte bürokrasinin en önemli kurumlarından

11 12 Eylül 2010'da yapılan anaysa değişikliği referandumuyla, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) gibi tüm yüksek yargı organlarının yapısı ve işleyişinden köklü değişiklikler yapıldı. Yüzde 58'le kabul edilen anayasa değişikliğinin ardından Gülen Cemaati kadroları sadece HSYK'da değil, başta Anayasa Mahkemesi olmak üzere tüm yüksek yargı organlarında güçlerini artırdılar.

birisi olan MİT Müsteşarlığı'nı ele geçirme hamlesi deyim yerindeyse Gülen Cemaati'ne pahalıya mal oldu.

Erdoğan MİT'e kendisine yakın ancak Gülen Cemaati'ne mesafeli bir isim olan Hakan Fidan'ı atamakla kalmadı Gülen Cemaati'ne karşı tavır almaya da başladı. Gülen Cemaati'nin en önemli insan ve finans kaynaklarından birisi olan lise ve üniversiteye hazırlık özel dershanelerini kapatmaya yönelik hükümetin hamlesi Gülen Cemaati için alarm zillerinin çalması anlamı taşıyordu. Gülenciler bu hamleye yakın tarihe "7 Şubat MİT krizi" olarak geçen olayla cevap verdi. Yeni MİT Müsteşarı Hakan Fidan bölücülük suçlamasıyla Gülenci Savcı Sadrettin Sarıkaya tarafından ifade vermeye çağrıldı. 7 Şubat rastgele seçilmiş bir gün değildi. Dönemin başbakanı Erdoğan'ın ameliyat olacağı gündü. Erdoğan'ın ameliyat olacağı saatlerde Hakan Fidan da ifadeye çağrıldı. Son anda durumu öğrenen Erdoğan'ın inisiyatif kullanmasıyla Fidan ifade vermeye gitmedi. Fidan ifade vermeye gitmiş olsaydı, tutuklanmış olacaktı. Bu olay aslında AK Parti ile Gülen Cemaati arasındaki ilişkide bir milat oldu. 2012'de yaşanan "7 Şubat MİT krizi"nin ardından Gülen Cemaati'nin bürokrasideki gücünün tasfiyesi gündeme gelse de bu o günün şartları içinde o kadar kolay değildi. Bunun kolay olmadığı Gülen Cemaati'nin bir başka hamlesiyle ortaya çıktı.

Yakın tarihe "17/25 Aralık" olarak geçen, 17 ve 25 Aralık 2013'te bu kez Emniyet içindeki Gülenci polislerin organize ettiği iki yolsuzluk soruşturması; Erdoğan'ı, ailesini ve Erdoğan'ın yakınında yer alan bakanlardan bazılarını çok zor duruma soktu. Bu soruşturma dosyaları dava konusu olmuş olsaydı, soruşturmada adı geçen isimlerin ağır hapis cezaları alması kaçınılmaz olacaktı. Soruşturma dosyaları büyük ölçüde Emniyet tarafından yapılan dinleme kayıtlarına dayanıyordu. Başta Erdoğan ve ailesi olmak üzere dönemin hükümetinin önemli isimleri uzun süre İstanbul Emniyeti tarafından dinlenmişlerdi. Erdoğan bu

dinleme kayıtlarının sahte olduğunu iddia etti. Soruşturmayı yürüten üst düzey emniyet yetkilileri ve savcılar hızla görevden alındı. Bununla birlikte başta Emniyet ve yargı olmak üzere bürokraside Gülencilerin hızla tasfiye edilmesi sürecine girildi. Bu süreçte, Parlamentodaki muhalefet partileri isteksizce de olsa AK Parti ve Erdoğan'ın yanında yer aldılar. Bu desteğin nedeni, Gülencilerin gücünden muhalefet partilerinin de ürkmüş olmasıydı. "7 Şubat MİT krizi"nin ve "17/25 Aralık"ın Gülen Cemaati'nin ulaştığı operasyon gücünü göstermiş olması muhalefetin isteksizce de olsa AK Parti ve Erdoğan'ın yanında durmasında çok etkili oldu.

15 Temmuz 2016 askeri darbe girişimine giden süreçte Gülen Cemaati'nin sadece bürokratik kadroları tasfiye edilmekle kalınmadı. Eğitim kurumları, iktisadi teşekküller gibi Gülencilere ait tüm kurumlara yönelik büyük bir baskı ve tasfiye operasyonu hızla yürürlüğe girdi. Bu dönemde Gülen Cemaati'nin üst ve orta düzey yöneticilerinin büyük çoğunluğu Türkiye dışına çıktı.

2016'ya gelindiğinde TSK dışında tüm bürokraside Gülencilerin tasfiyesi tüm hızıyla sürmekteydi. Artık gözler Ağustos 2016'da yapılacak Yüksek Askeri Şura (YAŞ) toplantısına çevrilmişti. Geleneksel olarak her yıl Ağustos ayında yapılan YAŞ toplantılarında o yılın sonunda terfi edecek ve emekli olacak TSK personeli belirlenir. Ağustos 2016'da yapılacak YAŞ toplantısında ise ana gündem maddesi TSK içindeki Gülencilerin tasfiyesiydi. Basında MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın YAŞ'ta tasfiye edilecek Gülenci subayların listesini hazırladığına dair haberler çıkıyordu. Şimdi sıra TSK'ya gelmişti ama çok gizli yürütülen TSK örgütlenmesini çözmek hiç de o kadar kolay olmayacaktı. İşte böyle bir atmosferde 15 Temmuz 2016'da başarısız askeri darbe girişimi geldi. Başarısız darbe girişiminin ardından TSK'daki Gülenci subayların tasfiyesi başladı. Yapılan tasfiyenin boyutları Gülencilerin TSK'da oldukça geniş ve üst düzey kadrolara uzanan bir örgütlenme düzeyine ulaştığını gösteriyor.

15 Temmuz 2016 darbe girişiminden Ocak 2019'a kadar Milli Savunma Bakanlığı'nın resmi verilerine göre, 15.154 TSK personeli meslekten çıkartıldı. Bunların 150'si general ve amiral, 7595'i ise subay statüsündeydi.

Gülen Cemaati'ne yönelik tasfiye operasyonu TSK'nın yanı sıra Emniyet ve yargı bürokrasisinde de devasa boyutlara ulaştı. Gülen Cemaati'ne yönelik açılan 'FETÖ' soruşturmaları ve davalarıyla ilgili olarak Adalet Bakanlığı'nın 18 Ocak 2019 tarihli resmi istatistiğine göre, FETÖ'den adli işlem yapılanların sayısı 500.650. Bunların 379.732'sini erkekler, 103.517'sini ise kadınlar oluşuyor. FETÖ üyeliği iddiasıyla 2 bin 60 çocuğa da adli işlem yapıldı. Cezaevlerinde FETÖ gerekçesiyle 30.679 kişi bulunuyor. Bunlardan 18.679'u hükümlü, diğerleri ise tutuklu. FETÖ'den soruşturma veya kovuşturma geçirirken kaçan 22.001 kişi hakkında ise yakalama kararı çıkarıldı ve halen bu kişiler aranıyor. 24.335'i soruşturma, 53.020'si kovuşturma aşamasında olmak üzere 77.355 kişi hakkında adli kontrol kararı uygulanıyor. Toplam olarak yine Ocak 2019'a kadar görevden uzaklaştırılan kamu personeli sayısı ise 109.000'i buluyor. Bunların 25'i vali, 75'i vali yardımcısı, 117'si kaymakam, 2.300'ü hakim ve savcı, 31 bini Emniyet, 4500'ü ise jandarma personeli.

Tabii bu örgütlenmenin sivil kanadı da tasfiye operasyonundan nasibini fazlasıyla aldı. 15 Temmuz 2016 sonrasında ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) döneminde 35 sağlık kurumu, 1043 özel eğitim kurumu, 1229 vakıf ve dernek, 19 sendika ve 15 özel üniversite kapatıldı.

İşte bu tablo bir dini cemaatin bürokraside örgütlenme düzeyinin nerelere kadar ulaşabileceğini gösteriyor. Üstelik farklı eğilimlerden pek çok araştırmacı ve uzman, bürokraside kendisini gizlemeyi başaran pek çok Gülenci olduğunu iddia ediyor.

Fethullah Gülen'in TSK'dan Emniyet'e, eğitim kurumlarından sivil toplum kuruluşlarına uzanan kendisine bağlı böyle devasa bir kadroyu nasıl oluşturduğu sorusuna yanıt vermek bu çalışmanın sınırlarını aşan ayrıntılı bir çalışmayı gerektiriyor. Ancak bu çalışma çerçevesinde şu kadarını söylemekle yetinelim: 40 yıl boyunca kadro yetiştirmeyi hedefleyen, karizmatik bir dini liderin son derece titiz ve yoğun faaliyeti bu sonucu getirmiştir. Yukarıda Said Nursi ve Nur Risaleleri'nden söz ederken ifade ettiğimiz "imanlı kuşakların devleti ve toplumu yönetmesi" ideali, Fethullah Gülen'in 40 yıllık çabasına ilham kaynağı olmuştur. Ancak bugün gelinen noktada, Türkiye'deki neredeyse tüm kadroları ve kurumları tasfiye edilmiş ve ülke kamuoyunda neredeyse hiçbir desteği, müttefiki olmayan Gülen Cemaati'nin kısa ve orta vadede Türkiye'de yeniden canlanma ihtimali yok denecek kadar azdır. Öte yandan Gülencilerin 134 ülkedeki binlerce eğitim kurumu da Türkiye Dışişleri ve İstihbaratı'nın kararlı çalışmasıyla tasfiye ediliyor. Türkiye'de varlığı tükenme noktasına gelmiş Gülen Cemaati'nin dünya genelinde de varlığını uzun süre devam ettirmesi bu şartlarda mümkün görünmüyor.

78 yaşında ve ciddi sağlık sorunlarıyla mücadele eden Fethullah Gülen'in ölümünden sonra Gülen Cemaati'nin bölünüp, dağılacağını öngörmek bir kehanet olmaz.[12]

Süleymancılar

Süleyman Hilmi Tunahan'ın öncülüğünde ortaya çıktığı için 'Süleymancılık' olarak bilinen tarikat Türkiye'de her dönemde oldukça tartışma konusu olmuştur. Süleymacılık'ı anlamak için önce Süleyman

12 Türkiye dışına kaçan Gülen Cemaati mensupları arasında şiddetli tartışmalar yaşandığını farklı sosyal medya organlarında ve internet sitelerindeki yayınlarından gözlemlemek mümkün. Bu yayınlara göz atıldığında Fethullah Gülen'in ölümünün ardından Gülen Cemaati'nin en az iki veya üç gruba bölüneceğini öngörmek mümkün. Yapılan bu sert tartışmaları bir uzlaşmayla sonlandıracak güçlü ve karizmatik bir lider adayı şimdilik söz konusu değil. Gülen'in ölümünün ardından yerine geçebileceği düşünülen isimlerin hepsi bu sert tartışma ortamlarında değişik suçlamalara maruz kalıyorlar.

Hilmi Tunahan'ın kim olduğundan başlayalım. Nakşibdendi bir din bilgini olarak bilinen Tunahan 1888'de günümüzde Bulgaristan sınırları içinde kalan, Osmanlı döneminde ise Balkanlar'da Müslüman nüfusun en yoğun olduğu şehirlerden biri olan Silistre'de doğdu. 1907'de din eğitimi almak için İstanbul'a gelen Tunahan, 1920'de Bulgaristan vatandaşlığından Osmanlı vatandaşlığına geçti ve 1959'daki ölümüne kadar İstanbul'da yaşadı. 1922'de müderris yani din eğitmeni oldu ancak 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu yürürlüğe girince müderrislikten istifa etti ve çiftçiliğe başladı. 1938'de vaizlik görevine başlayan Tunahan, cami odalarında ve evlerin bodrum katlarında gizli olarak dini dersler vermeye başladı. Bunun üzerine 1943'te vaizlik belgesi İçişleri Bakanlığı tarafından iptal edildi. Çok partili döneme geçiş sürecinde 1950'de Tunahan'ın vaizlik belgesi geri verildi. İstanbul'un değişik semtlerindeki camilerde verdiği vaazlarla geniş halk kitleleri tarafından tanınan Tunahan, 1950'de çok partili sisteme geçişle birlikte sağlanan kısmi özgürlük ortamında din eğitimi faaliyetlerini yoğunlaştırdı. Hızlı bir şekilde kitleselleşen din dersleri siyasi iktidarı tedirgin etti. 1956'da Tunahan'ın ders verdiği yerlere, polis baskınları düzenlendi. Tunahan hakkında soruşturmalar ve davalar açıldı. Buna rağmen o ders gruplarını dağıtmadı. İstanbul'da yetiştirdiği öğrencileri ülkenin dört yanına gönderdi. Kendisinin İstanbul'da verdiği din derslerinin öğrencileri aracılığıyla ülkenin her yerinde verilmesini sağlamaya çalıştı.

Tunahan'ın 1959'da vefat etmesinin ardından damadı Kemal Kaçar, o dönemde oluşmuş olan Süleymancılar Cemaati'nin lideri oldu. Kemal Kaçar 2000 yılındaki ölümüne kadar 40 yıldan uzun bir süre Süleymancılar Cemaati'nin hem kitle tabanının genişlemesinde hem de ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Kaçar'ın liderliği döneminde her zaman merkez sağ partilere destek veren Süleymancılar RP geleneği ve Necmettin Erbakan'la aralarında mesafe koymaya özen göstermişlerdir. 1980'lere kadar Süleyman Demirel'in

Adalet Partisi'ni destekleyen ve hatta bu partiden üç dönem, 1965, 1969 ve 1977'de milletvekili olan Kemal Kaçar, 1980'lerde Turgut Özal'ın ANAP'ını destekledi. Kemal Kaçar 2000 yılında öldüğünde İstanbul'da düzenlenen cenaze törenine bir milyon kişinin katılmış olması, Kaçar'ın döneminde Süleymancıların nasıl bir güce dönüştüğünü gösteriyor.

Kemal Kaçar'ın ölümünün ardından Süleyman Hilmi Tunahan'ın torunlarından Arif Ahmet Denizolgun cemaatin liderliğine getirildi. Denizolgun, Kemal Kaçar henüz hayattayken 1995 seçimlerinde RP'den milletvekili olsa da 28 Şubat sürecinde ANAP'a ve ANAP'ın o dönemki lideri Mesut Yılmaz'a yakınlaştı ve Mesut Yılmaz başkanlığındaki 55. Hükümet'te Ulaştırma Bakanı olarak görev yaptı. 2002 seçimlerinde de ANAP'ı destekleyen Denizolgun, ANAP'ın barajı geçemeyip Meclis'e girememesi ve AK Parti'nin tek başına iktidar olması karşısında güç durumda kaldı. Öte yandan Denizolgun'un diğer kardeşi Mehmet Denizolgun AK Parti kurucuları arasında yer aldı ve AK Parti'den İstanbul milletvekili oldu. Bu durum Süleymancılar'ın bölünmesi olarak açıklansa da iki kardeş arasındaki bu görüş ayrılığı cemaatte bir bölünmeyle sonuçlanmadı. AK Parti iktidarı döneminde son yıllara kadar siyasi iktidarla ilişkileri mesafeli olan Süleymancılar, AK Parti-Gülen Cemaati çatışmasında siyasi iktidardan yana tavır alınca buzlar da erimeye başladı. Buna rağmen Ahmet Denizolgun'dan sonra cemaatin lideri olan Alihan Kuriş, 2018 seçimlerinde sürpriz şekilde Meral Akşener'in İYİ Parti'sini destekledi. AK Parti'nin kurucuları arasında yer alan Mehmet Denizolgun ise AK Parti'ye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a desteğini açıkladı. Cemaatin üst kademesindeki siyasi tercihlerin son dönemde çok etkili olmadığı, Süleymancıların büyük çoğunluğunun AK Parti'ye oy verdikleri cemaate yakın çevrelerde sık sık dile getiriliyor.

Sonuç

Türkiye'de tarikatlar ve siyaset ilişkisi çok partili sisteme geçilen 1950'den bu yana kamuoyunun gündeminde olmuştur. 1923 – 1950 arasındaki tek parti döneminde devletin çok yönlü baskısına maruz kalan tarikatlar, 1950'den sonra kendi varlıklarına ve faaliyetlerine olumlu bakan partilere yöneldiler. Bu partiler de her zaman sağ ve merkez sağ partiler oldular. 1960'ların sonunda siyaset sahnesine çıkan ve 1990'ların sonuna kadar yükseliş ivmesi gösteren Necmettin Erbakan liderliğindeki Refah Partisi geleneğiyle, 2001'de kurulup 2002'de girdiği ilk seçimlerde tek başına iktidar olan, 17 yıldır da iktidarda olan AK Parti arasında bu açıdan önemli bir fark vardır. AK Parti, Türkiye siyasi tarihinde tarikatların büyük çoğunluğunun desteğini alabilmiş ve bu desteği günümüze kadar kalıcı kılabilmiş tek partidir. Tarikatlar nezdinde AK Parti onlara destek veren, önlerini açan, hizmetlerine yardım eden ve dindar insanların yönettiği bir siyasi partidir.

Özellikle 2010'ların başında patlak veren AK Parti – Gülen Cemaati çatışmasında neredeyse tüm tarikatlar AK Parti iktidarından yana tavır aldılar. Bu desteğin tek nedeni tarikatların AK Parti'ye olan sempatisi değildir. Gülen Cemaati'nin devleti ele geçirmeye yönelik hamleleri de diğer tarikatları kaygılandırmıştır.

Tarikatlardan siyasal iktidara karşı açık, sert eleştiriler ve tepkiler beklemek anlamsızdır. Dindar bir birey olarak yazarlar, kanaat önderleri bunu yapabilirler. Ancak tarikatlar kolektif çıkarları temsil eden cemaat yapıları olarak hareket ederler. AK Parti, bütün zaaflarına ve olumsuzluklarına rağmen tarikatlar için hâlâ onların kolektif çıkarlarını koruyabilecek tek siyasi parti olma özelliği taşımaktadır. AK Parti tek ana siyasal merkez oldukça, tarikatlara ve cemaatlere özgür çalışma

ortamı sağladıkça ve dini değerleri savundukça seçimlerde onların oylarını almaya devam edecektir.

Bu çerçevede Kürt sorunu ve çözüm süreci gibi konularda tarikatlardan siyasi iktidardan özerk tutum takınmasını beklemek gerçekçi olmaz. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da AK Parti, çözüm sürecine olumlu yaklaştığı süreçlerde, tarikatların desteğini alacaktır. Çözüm sürecinin rafa kalktığı dönemlerde de tarikatlar yine AK Parti'nin safında yer alacaklardır. Yukarıda değindiğimiz Med Zehra grubu gibi Kürt ağırlıklı gruplar dışında diğer tarikatlardan AK Parti iktidarına muhalif bir tutum beklemek gerçekçi değildir.

Gülen Cemaati'nin son yıllarda yaşadıkları AK Parti açısından öğretici olmuştur. AK Parti ve lideri Erdoğan herhangi bir tarikatın bürokraside aşırı güçlenmesinden rahatsız olmaktadır. Yukarıda İskenderpaşa Cemaati ve Menzil Cemaati bölümlerinde değindiğimiz gibi AK Parti ve Erdoğan, belli bir tarikatın belli bir alandaki güç konsantrasyonunu engellemek için tarikatları birbirine karşı kullanmaktadır.

Ayrıca Gülen Cemaati deneyiminden sonra Türkiye kamuoyunda da tarikat benzeri yapılanmalara karşı geçmişte olduğundan daha mesafeli bir tutum söz konusudur. Kamuoyu herhangi bir tarikatın belli bir alanda aşırı güçlenmesine reaksiyon göstermektedir. Bu tepki, geçmişte olduğu gibi sadece laikliğe aşırı duyarlı, ulusalcı eğilimler gösteren kesimlerden gelmemektedir. AK Parti'yi destekleyen dindar çevrelerde de herhangi bir tarikatın siyaset ve bürokrasideki güç konsantrasyonu eleştiri konusu olabilmektedir. Bu, önümüzdeki dönemde herhangi bir tarikatın geçmişte Gülen Cemaati'nin ulaştığı güce ulaşabilmesi yönündeki en önemli engellerden biri olacaktır.

Gülen Cemaati'nin 2010'larda günümüze yaşadığı büyük tasfiye süreci başta TSK, Emniyet ve yargı olmak üzere bürokrasinin pek çok alanında

ciddi bir boşluk doğurmuştur. Boşalan kadrolara elbette toplumdaki pek çok çıkar grubu gibi tarikatlar da göz dikmiş, AK Parti'yle olan yakınlıkları dolayısıyla da bunda belli ölçülerde başarılı olmuşlardır. Ancak bu kadrolar için mücadele eden sadece tarikatlar değildir. Örneğin 15 Temmuz darbe girişimini ardından AK Parti'ye ve Erdoğan'a destek veren MHP (Milliyetçi Hareket Partisi) de bürokraside kadrolaşma konusunda ciddi çaba göstermektedir. Bürokraside MHP eğiliminin son yıllarda ne kadar güçlendiğine dair bugüne kadar kamuoyuna açıklanmış herhangi bir somut araştırma olmasa da seçimlere 'Millet İttifakı' adı altında AK Parti'yle birlikte giren MHP'nin bürokratik kadrolaşmada bunu bir avantaja dönüştürmüş olması güçlü bir olasılıktır.

Türkiye kamuoyunun gündemine son dönemde damgasını vuran "bürokraside kadrolaşma" konusu, "yeni anayasa ve kurumsal reformlar" ihtiyacıyla yakından ilişkilidir. 2018'de yürürlüğe giren "cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" Türkiye'nin anayasa ve kurumsal reformlar ihtiyacını çözmek bir yana bu ihtiyacı daha da çok hissettirmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın istek ve talepleri doğrultusunda oluşturulan yeni sistem Türkiye'yi bir "tek adam rejimi"nin kıyısına getirmiş, bu da Ordu, Emniyet ve yargı olmak üzere bürokraside aşırı merkezileşmeyle birlikte kaotik bir belirsizlik ortamı doğmuştur. Ülkenin bu koşullardan çıkmasının tek kalıcı yolu, geniş toplumsal kesimlerin mutabakatıyla ortaya çıkacak demokratik bir anayasaya eşlik eden hukuk, yargı, ekonomi yönetimi gibi alanları içeren kurumsal reformların yürürlüğe konmasıdır. Bürokraside ihtiyaç duyulan denetim mekanizması ancak yeni anayasa ve kurumsal reformlar yoluyla hayata geçebilir. Bu gerçekleşmediği sürece, bürokrasideki kadrolaşma tartışmaları ve söylentileri artarak sürecektir.

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured

public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATIK GELIŞIM ENSTITÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERI

DPI'ın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyaloğun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları

sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

Board Members / Yönetim Kurulu Üyeleri

Kerim Yıldız (Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yildiz is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Nicholas Stewart QC (Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

Priscilla Hayner

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including Unspeakable Truths, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

Arild Humlen

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof. David Petrasek

Professor David Petrasek is Associate Professor at Graduate School of Public and International Affairs, University of Ottawa, Canada. He is a former Special Adviser to the Secretary-General of Amnesty International. He has worked extensively on human rights, humanitarian and conflict resolution issues, including for Amnesty International (1990-96), for the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (1997-98), for the International Council on Human Rights Policy (1998-02) and as Director of Policy at the Centre for Humanitarian Dialogue (2003-07). Petrasek has also taught international human rights and humanitarian law courses at the Osgoode Hall Law School at York University, Canada, the Raoul Wallenberg Institute at Lund University, Sweden, and at Oxford University.

Kanada'da Ottowa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başdanışmanlık yapan Prof. David Petrasek, uzun yıllardır insan hakları, insancıl hukuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyaloğu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

Catherine Woollard

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşaası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşaası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta

Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Council of Experts / Uzmanlar Kurulu Üyeleri

Bertie Ahern

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in

başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

Dermot Ahern

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. Aşkın Asan

Professor Dr. Aşkın Asan is an executive board member of the Maarif Foundation, a member of Turkey's Democracy Platform, and a faculty member at Istanbul Ticaret University. Elected as a Member of the Turkish Grand National Assembly from Ankara, Prof. Dr. Asan served as a vice president of the Parliamentary Assembly of the Mediterranean and was a member of the Turkish Delegation of the Parliamentary Union of the Organisation of the Islamic Conference during her time in parliamentary office. She is a former Deputy Minister of Family and Social Policies (2011-2014) and was Rector of Avrasya University in Trabzon between 2014-2017.

Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi ve Türkiye Demokrasi Platformu kurucu üyesi olan Aşkın Asan, 23. Dönem'de Ankara Milletvekili olarak Parlamentoda görev yaptı. TBMM'de Akdeniz Parlamenter Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu ve İKÖPAB Türk Grubu Üyesi oldu. 2011-2014 Yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı görevini yürüttü. 2014-2017 yılları arasında Avrasya Üniversitesi'nin rektörlüğünü yapan Asan, şu an İstanbul Ticaret Üniversitesi öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Mehmet Asutay

Profressor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesor olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for *Al-Monitor*. He is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then-Prime Minister Erdoğan.

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar günlük yayınlanan Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Al-Monitor'de devam etmektedir.

Prof. Christine Bell

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999›da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu.Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek

Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

Cengiz Çandar

Cengiz Çandar is currently a columnist for *Al-Monitor*, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış veTürkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Andy Carl

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşaasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (İnternational Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnisiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. Vahap Coşkun

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Ayşegül Doğan

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courrier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaşı gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

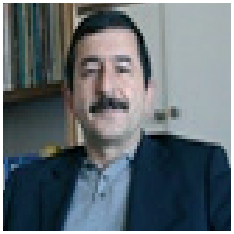

Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. Salomón Lerner Febres

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'dakiUniversité Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. Mervyn Frost

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'de Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institite of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda BM Yemen Özel Temsilcisi olarak atanmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel

Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülacaze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. Edel Hughes

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kidemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

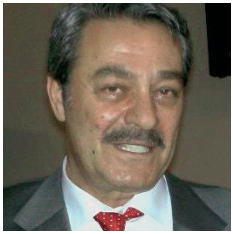

Kadir İnanır

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. Ahmet İnsel

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, *Iletisim*, and member of the editorial board of monthly review, *Birikim*. He is a regular columnist at *Cumhuriyet* newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurrary is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda

Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. Ram Manikkalingam

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the *Daily Zaman*, and occasionally for the English version, *Today's Zaman*.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. Monica McWilliams

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Hanne Melfald

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Olso Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

Roelf Meyer

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme

Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler

Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Avni Özgürel

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as *Daily Sabah* and *Radikal*, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, *Zincirbozan*, on the 1980 Turkish coup d'état, *Sultan Avrupa'da* (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and *Mahpeyker* (2010): *Kösem Sultan*, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, *Darbe* (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincibozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. John Packer

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

Jonathan Powell

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görevyapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. Naomi Roht-Arriaza

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge›den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008›de yapılan 5. Olağan

Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi›nden istifa etmiştir. ÖDP›den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP›nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi›ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamentoya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altinbas University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

@DPI_UK
DemocraticProgressInstitute